

Bruxelles, 7.7.2021.
COM(2021) 373 final

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Izvješće o politici tržišnog natjecanja za 2020.

{SWD(2021) 177 final}

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA

Izvješće o politici tržišnog natjecanja za 2020.

1. Uvod

Ovo je izvješće prvi prikaz razvoja politike tržišnog natjecanja u mandatu Komisije pod vodstvom predsjednice von der Leyen¹. Obuhvaća razvoj politike tržišnog natjecanja EU-a tijekom 2020. te je ujedno i 50. izvješće koje je Komisija uputila Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija.

Legitimnost politike tržišnog natjecanja EU-a temelji se na Ugovorima, u kojima je Uniji povjerena isključiva nadležnost u tom području kao neophodno sredstvo za podupiranje funkcioniranja unutarnjeg tržišta². Provedba pravila EU-a o tržišnom natjecanju već je više od 60 godina od najveće važnosti za očuvanje i poticanje europskog gospodarstva na temelju europskih vrijednosti kao što su pravednost, vladavina prava i povjerenje. Osim toga, promjene u politici tržišnog natjecanja odvijaju se usporedno s društvenim, gospodarskim i regulatornim promjenama. Danas – u trenutku kad se EU suočava s jednom od najvećih kriza u svojoj povijesti – stabilna politika tržišnog natjecanja u EU-u važnija je nego ikada za doprinos gospodarskoj dinamici, koja je od ključne važnosti za brži oporavak.

Tijekom cijele prve godine mandata Komisije predsjednice von der Leyen politika tržišnog natjecanja EU-a imala je ključnu ulogu u nastojanjima Komisije da odgovori na zdravstvenu i gospodarsku krizu prouzročenu izbijanjem bolesti COVID-19 te u nastojanjima da se ta kriza prevlada. Politika tržišnog natjecanja imala je i najveću važnost u olakšavanju puta prema oporavku, vodeći pritom računa o zelenoj i digitalnoj tranziciji gospodarstva EU-a. U skladu s mandatnim pismom koje je predsjednica von der Leyen uputila izvršnoj potpredsjednici Vestager³ Komisija je nastavila osiguravati da pravila o tržišnom natjecanju i dalje budu prikladna za suvremeno gospodarstvo, da se odlučno provode i da pridonose snažnoj europskoj industriji, i unutar EU-a i na globalnoj razini.

Instrumenti politike tržišnog natjecanja pokazali su se 2020. kao relevantna i fleksibilna sredstva koja se mogu brzo prilagoditi izvanrednim okolnostima zdravstvene i gospodarske krize. Brzom reakcijom i prilagodbom Komisijine politike tržišnog natjecanja pomoglo se u zadovoljavanju potreba industrije i građana EU-a, uz istodobno očuvanje konkurentnih tržišta. To je posebno došlo do izražaja u nizu mjera koje su omogućile brzo preusmjeravanje potpore iz javnih izvora u realno gospodarstvo ili koje su bile dio šireg programa politika usmjerenog na ponovno uspostavljanje održivog rasta, uz istodobno izbjegavanje nepotrebnih narušavanja tržišta.

¹ Političke smjernice za sljedeću Europsku komisiju – Ambicioznija Unija – Moj plan za Europu, 2019.–2024., kandidatkinje za predsjednicu Europske komisije Ursule von der Leyen, vidjeti:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/political-guidelines-next-commission_hr.pdf.

² Članak 3. UFEU-a.

³ Mandatno pismo izvršnoj potpredsjednici Vestager, 1. prosinca 2019. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/commission/commissioners/sites/comm-cwt2019/files/commissioner_mission_letters/mission-letter-margrethe-vestager_2019_en.pdf.

Komisija je 13. ožujka 2020. u Komunikaciji o koordiniranom gospodarskom odgovoru na pandemiju covid-19⁴ utvrdila različite mogućnosti koje su na raspolaganju državama članicama, a koje nisu obuhvaćene EU-ovom kontrolom državnih potpora i koje se mogu provesti bez uključivanja Komisije. To je uključivalo mjere koje se primjenjuju na sve poduzetnike u pogledu subvencija za plaće, obustave plaćanja poreza na dobit i poreza na dodanu vrijednost ili doprinosa za socijalno osiguranje, ili financijsku potporu koja se dodjeljuje izravno potrošačima za otkazane usluge ili neiskorištene karte za koje predmetni subjekti ne vraćaju novac.

Komisija je 19. ožujka 2020. donijela [privremeni okvir za mjere državne potpore](#) u svrhu podrške gospodarstvu i nekoliko ga je puta revidirala kako je kriza uzrokovana bolešću COVID-19 napredovala⁵. Nadalje, Komisija je 8. travnja 2020. donijela [Komunikaciju o privremenom okviru](#), u kojoj je utvrdila glavne kriterije koje će Komisija primjenjivati u procjeni [projekata suradnje](#) usmjerenih na rješavanje problema nestašice najvažnijih proizvoda i usluga tijekom pandemije koronavirusa⁶. Komisija je istodobno uvela niz mjera kako bi osigurala kontinuitet poslovanja i nastavila osiguravati provedbu pravila EU-a o koncentracijama kako bi se izbjegao rast tržišne moći zahvaljujući krizi.

Komisija je 2020. pokrenula velike inicijative u području politika kako bi osigurala da pravila o tržišnom natjecanju i dalje budu primjerena svojoj svrsi i da se mogu u potpunosti nositi s izazovima kao što su strukturni problemi na digitalnim tržištima i strane subvencije kojima se narušava tržišno natjecanje na tržištima EU-a. Na primjer, donijela je [Prijedlog akta o digitalnim tržištima](#) i objavila [Bijelu knjigu o stranim subvencijama](#) kako bi pokrenula promišljanje o tome kako riješiti problem narušavajućih učinaka koje strane subvencije mogu imati na unutarnje tržište.

Komisija je pokazala svoju spremnost na primjenu politike tržišnog natjecanja u svrhu provedbe [Mehanizma za oporavak i otpornost](#)⁷. Komisija je pomagala državama članicama u izradi planova za oporavak i otpornost, među ostalim i sa stajališta politike tržišnog natjecanja, te je objavila niz [smjernica s predlošcima](#) kako bi pomogla državama članicama u osmišljavanju njihovih nacionalnih planova za oporavak i otpornost radi osiguravanja da ti planovi budu u skladu s pravilima EU-a o državnim potporama.

Provedba pravila EU-a o tržišnom natjecanju, osim što se primjenjivala u svrhe rješavanja neposrednih problema proizašlih iz pandemije, pridonosila je 2020. i ostvarivanju dugoročnih ciljeva Komisije u mandatu 2019.–2024., kao što su „[Europa spremna za digitalno doba](#)”, „[Europski zeleni plan](#)” i „[Gospodarstvo u interesu građana](#)”. Komisijin prijedlog višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021.–2027. sadržavao je važnu promjenu jer

⁴ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskoj središnjoj banci, Europskoj investicijskoj banci i Euroskupini: Koordinirani gospodarski odgovor na pandemiju covid-19, COM(2020) 112 final.

⁵ Komunikacija Komisije: Privremeni okvir za mjere državne potpore u svrhu podrške gospodarstvu u aktualnoj pandemiji covid-19 (SL C 91I, 20.3.2020., str. 1.), kako je izmijenjena komunikacijama Komisije C(2020) 2215 (SL C 112I, 4.4.2020., str. 1), C(2020) 3156 (SL C 164, 13.5.2020., str. 3.), C(2020) 4509 (SL C 218, 2.7.2020., str. 3.), C(2020) 7127 (SL C 340I, 13.10.2020., str. 1.) i C(2021) 564 (SL C 34, 1.2.2021., str. 6.).

⁶ Komunikacija Komisije: Privremeni okvir za procjenu protumonopolskih pitanja povezanih s poslovnim suradnjom pri odgovoru na hitne situacije proizašle iz aktualne pandemije bolesti COVID-19, SL C 116I, 8.4.2020., str. 7.

⁷ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost, COM(2020) 408 final, 28.5.2020.

je u njega uključena posebna sastavnica za politiku tržišnog natjecanja u okviru [Programa jedinstvenog tržišta](#). Time će se osigurati stabilno financiranje mjera kojima se jača provedbeni kapacitet Komisije, primjerice, razvoj naprednih tehnologija i metodologija za istrage. Tim će se financiranjem Komisiji omogućiti i da pojača svoju suradnju s javnim upravama u EU-u i drugdje⁸.

2. Mobiliziranje politike tržišnog natjecanja EU-a radi ublažavanja posljedica pandemije bolesti COVID-19

2.1. Politikom državnih potpora olakšano je pružanje potpore od strane država članica radi ublažavanja utjecaja pandemije bolesti COVID-19

Uslijed brzog širenja pandemije bolesti COVID-19 i njezina dubokog negativnog utjecaja na gospodarstvo EU-a, oblikovatelji politika država članica i EU-a bili su 2020. prisiljeni reagirati brzo i u različitim područjima kako bi otklonili tu dosad neviđenu prijetnju. Odlučno djelovanje uključivalo je ponajprije [instrument za oporavak NextGenerationEU](#)⁹ u vrijednosti od 750 milijardi EUR, aktiviranje opće klauzule o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu¹⁰ te zajedničku javnu nabavu različitih medicinskih proizvoda, kao što su ventilatori, maske i, u konačnici, cjepiva.

U tom je kontekstu politika tržišnog natjecanja EU-a postala važna sastavnica odgovora na krizu u cilju stabiliziranja gospodarstva. To se osobito odnosilo na politiku državnih potpora. Dobro usmjerena javna potpora bila je od ključne važnosti za suzbijanje štete nanesene zdravim poduzetnicima i za očuvanje kontinuiteta gospodarske aktivnosti. Istodobno, Komisija je osigurala da javna potpora može doprijeti do poduzeća kojima je potrebna i da se izbjegnu štetna natjecanja u subvencioniranju.

[Privremenim okvirom](#) donesenim na početku krize utvrđeni su uvjeti koje će Komisija primjenjivati kako bi potporu ocijenila spojivom s člankom 107. stavkom 3. točkom (b) UFEU-a (potpora za „otklanjanje ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu neke države članice”)¹¹. Privremeni okvir izmijenjen je nekoliko puta 2020., što je pokazalo sposobnost Komisije da prilagođava pravila promjenjivoj prirodi krize.

U travnju 2020. privremeni okvir proširen je kako bi obuhvatio potporu poduzećima koja razvijaju, testiraju i proizvode prijeko potrebne proizvode za borbu protiv koronavirusa, kao što su cjepiva, lijekovi, medicinski proizvodi, dezinfekcijska sredstva i zaštitna oprema, te

⁸ Uredba (EU) 2021/690 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi programa za unutarnje tržište, konkurentnost poduzeća, uključujući mala i srednja poduzeća, područje bilja, životinja, hrane i hrane za životinje te europsku statistiku (Program jedinstvenog tržišta) i o stavljanju izvan snage uredaba (EU) br. 99/2013, (EU) br. 1287/2013, (EU) br. 254/2014 i (EU) br. 652/2014, SL L 153, 3.5.2021., str. 1.–47.

⁹ NextGenerationEU – dio višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021.–2027. – privremeni je instrument za oporavak u vrijednosti od 750 milijardi EUR za pomoć u otklanjanju neposredne gospodarske i socijalne štete uzrokovane pandemijom koronavirusa. Mehanizam za oporavak i otpornost središnji je dio instrumenta NextGenerationEU, a obuhvaća zajmove i bespovratna sredstva u vrijednosti od 672,5 milijardi EUR namijenjene podupiranju reformi i ulaganja koje poduzimaju države članice EU-a. Vidjeti: Uredba Vijeća (EU) 2020/2093 od 17. prosinca 2020. kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021.–2027., SL L 433I, 22.12.2020., str. 11.–22.

¹⁰ Članci 121. i 126. UFEU-a.

¹¹ Komunikacija Komisije: Privremeni okvir za mjere državne potpore u svrhu podrške gospodarstvu u aktualnoj pandemiji covida-19, SL C 91I, 20.3.2020.

potporu za plaće i programe odgode plaćanja poreza¹². U drugoj izmjeni, donesenoj u svibnju 2020., utvrđeni su kriteriji prema kojima države članice mogu provoditi dokapitalizacije i odobravati podređene dugove poduzećima kojima je to potrebno. Trećom izmjenom, donesenom u srpnju 2020., privremeni okvir proširen je tako da se državama članicama omogući da pružaju javnu potporu svim mikropoduzećima i malim poduzećima, čak i onima koja su 31. prosinca 2019. već bila u financijskim teškoćama. Četvrtom izmjenom, donesenom u listopadu 2020., produljena je primjena mjera iz privremenog okvira za šest mjeseci, do 30. srpnja 2021., a primjena potpora za dokapitalizaciju do 30. rujna 2021. S obzirom na drugi val izbijanja bolesti COVID-19 i trajanje krize koje je bilo dulje nego što se na početku očekivalo, petom izmjenom, donesenom u siječnju 2021., sve mjere utvrđene u privremenom okviru, uključujući mjere dokapitalizacije, produljene su do 31. prosinca 2021. te je prošireno područje primjene privremenog okvira povećanjem gornjih granica određenih u tom okviru i dopuštanjem konverzije određenih povratnih instrumenata u izravna bespovratna sredstva do kraja 2021.

Komisija je u vrlo kratkom vremenu donijela velik broj odluka o državnim potporama na temelju privremenog okvira čime je državama članicama omogućila da donose mjere za ublažavanje gospodarskih učinaka pandemije bolesti COVID-19. Komisija je 2020. donijela 598 odluka o državnim potporama povezanim s pandemijom bolesti COVID-19¹³. U tom je razdoblju Komisija odobrila državne potpore čija se vrijednost može procijeniti na ukupno 3,08 bilijuna EUR¹⁴. Neke od tih mjera potpore sufinancirane su u okviru kohezijske politike, posebno zahvaljujući dvama paketima hitnih mjera koje je predložila Komisija, a Europski parlament i Europsko vijeće odobrili su ih 2020.: Investicijska inicijativa kao odgovor na koronavirus (CRII) i Investicijska inicijativa kao odgovor na koronavirus plus (CRII+)

Nekoliko je država članica prijavilo „okvirne programe” koji obuhvaćaju različite sektore gospodarstva i uključuju različite vrste potpora, uključujući potpore usmjerene na mala i srednja poduzeća (MSP-ovi). Na primjer, Francuska je prijavila okvirni program u vrijednosti od 7 milijardi EUR kojim se posebno podupiru MSP-ovi. Taj je program uključivao nekoliko vrsta potpora, kao što su izravna bespovratna sredstva, zajmovi s povoljnim kamatnim stopama i državna jamstva za zajmove¹⁵. Niz država članica, uključujući Dansku, Bugarsku, Grčku, Italiju, Rumunjsku, Belgiju i Slovačku, prijavio je potpore posebno namijenjene MSP-ovima. Potpora za MSP-ove pružala se u raznim oblicima, kao što su odgode plaćanja poreza

¹² Tim proširenjem privremenog okvira utvrđuju se uvjeti koje će Komisija primjenjivati kako bi ocijenila potporu spojivom s člankom 107. stavkom 3. točkom (c) UFEU-a („potpore za olakšavanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja ako takve potpore ne utječu negativno na trgovinske uvjete u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu”).

¹³ Taj broj uključuje odluke donesene na temelju izvanredne pravne osnove na kojoj se temelji privremeni okvir, kao i odluke donesene na temelju pravila o državnim potporama koja se primjenjuju u redovnim okolnostima, Uključuje i naknadne izmjene prethodno donesenih odluka.

¹⁴ Iznos uključuje mjere državne potpore donesene na temelju privremenog okvira, sve državne potpore povezane s pandemijom bolesti COVID-19 koje su odobrene na temelju ostalih pravila o državnim potporama te prilagođene iznose uključene u naknadne izmjene odluka.

¹⁵ Predmet SA.56985 (2020/N) Francuska – COVID-19: *Régime cadre temporaire pour le soutien aux entreprises*, Odluka Komisije od 20. travnja 2020.

Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202017/285598_2149988_102_2.pdf.

(Danska)¹⁶, javni programi jamstava (Bugarska)¹⁷ i bespovratna sredstva za pokrivanje kamata za postojeće dužničke obveze (Grčka)¹⁸.

Nekoliko država članica prijavilo je potporu za istraživanje, razvoj, infrastrukture za testiranje i proizvodnju [proizvoda povezanih s koronavirusom](#)¹⁹. Na primjer, Njemačka je prijavila okvirni program za podupiranje istraživanja, razvoja, testiranja i proizvodnje proizvoda relevantnih za koronavirus²⁰.

Globalna pandemija teško je pogodila [prometni sektor](#). Komisija je 2020. donijela 42 odluke u kojima je dopustila državne potpore zračnim prijevoznicima, zračnim lukama i poduzećima koja pružaju zemaljske usluge u svrhu zadovoljavanja njihovih potreba za likvidnošću i kapitalom koje su nastale zbog pandemije bolesti COVID-19. Niz zračnih prijevoznika primio je potporu odobrenu na temelju privremenog okvira (članak 107. stavak 3. točka (b) UFEU-a), uključujući zračne prijevoznike Air France, Lufthansa, SAS, Austrian Airlines, airBaltic, Blue Air, KLM, Nordica, Alitalia i Brussels Airlines²¹. Potpore zračnim prijevoznicima odobrene su i na temelju članka 107. stavka 3. točke (c) UFEU-a i Smjernica o potporama za sanaciju i restrukturiranje²². Na primjer, Komisija je odobrila državnu potporu francuskom zračnom prijevozniku Corsair, čije su se postojeće financijske poteškoće pogoršale zbog izbijanja pandemije koronavirusa. Stoga se ta državna potpora sastojala od dviju zasebnih mjera: 106,7 milijuna EUR u obliku potpore za restrukturiranje i 30,2 milijuna EUR za nadoknadu štete zračnom prijevozniku Corsair prouzročene izbijanjem pandemije koronavirusa²³. Portugalski zračni prijevoznik TAP nije ispunjavao uvjete za državnu potporu na temelju privremenog okvira zbog toga što je to društvo već bilo u financijskim poteškoćama prije 31. prosinca 2019. Komisija je odobrila zajam za sanaciju društvu TAP u iznosu od 1,2 milijarde EUR²⁴. Komisija je odobrila i programe za nadoknadu štete regionalnim i lokalnim javnim prijevoznicima za štetu pretrpljenu zbog zabrana kretanja i drugih mjera²⁵.

¹⁶ Predmet SA.57027 (2020/N) Danska COVID-19: Kreditni instrument i odgode plaćanja poreza povezane s PDV-om i porezom na plaće, Odluka Komisije od 30. travnja 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/1/202019/285826_2153371_56_2.pdf.

¹⁷ Predmet SA.56933 (2020/N) Bugarska COVID-19: Posrednički program kreditnih jamstava za MSP-ove, Odluka Komisije od 8. travnja 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/1/202015/285460_2146849_41_2.pdf.

¹⁸ Predmet SA.56839 (2020/N) Grčka COVID-19: Potpora MSP-ovima za obveze po zajmovima u obliku bespovratnih sredstava na temelju privremenog okvira za mjere državne potpore u svrhu podrške gospodarstvu u aktualnoj pandemiji covid-19, Odluka Komisije od 8. travnja 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/1/202016/285303_2147455_84_2.pdf.

¹⁹ Na primjer, Italija (SA.56786), Belgija (SA.57173 i SA.57057), Francuska (SA.57367), Malta (SA.57204 i SA.57075) i Češka (SA.56961 i SA.57071).

²⁰ Predmet SA.57100 Njemačka – COVID-19: Savezna okvirna potpora za istraživanje i razvoj, ulaganja u infrastrukture za testiranje i proizvodnju koji su povezani s bolešću COVID-19, Odluka Komisije od 28. travnja 2021. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57100.

²¹ Vidjeti, odgovarajućim redoslijedom, predmete SA.57082, SA.57153, SA.57369, SA.57543 i SA.58342, SA.57539, SA.58101, SA.57026, SA.56943, SA.57116, SA.57586, SA.58114, SA.57544.

²² Komunikacija Komisije: Smjernice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje nefinancijskih poduzetnika u teškoćama, SL C 249, 31.7.2014., str. 1.–28.

²³ Predmet SA.58463 Francuska – Potpora za restrukturiranje društvu Corsair, Odluka Komisije od 11. prosinca 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_58463.

²⁴ Predmet SA.57369 COVID-19 – Potpora društvu TAP, Odluka Komisije od 10. lipnja 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57369.

²⁵ Na primjer, predmet SA.57675 (2020/N) Njemačka COVID-19 – Program za regionalni i lokalni javni putnički prijevoz, Odluka Komisije od 7. kolovoza 2020. Vidjeti:

Osim u prometnom sektoru, Komisija je na temelju članka 107. stavka 3. točke (b) UFEU-a odobrila mjere koje su države članice donijele za poduzetnike naročito pogođene izbijanjem bolesti COVID-19, primjerice, u sektorima turizma, kulture, ugostiteljstva i maloprodaje²⁶. Komisija je donijela i niz odluka na temelju članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a (potpore za otklanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja), primjerice, radi nadoknade štete samozaposlenim osobama, radi subvencioniranja fiksnih troškova poduzeća i radi nadoknade gubitaka zbog otkazivanja sportskih događanja²⁷.

Komisija je na temelju članka 107. stavka 3. točke (b) UFEU-a odobrila i niz mjera državnih potpora namijenjenih određenim područjima u državama članicama. Njemačka je, primjerice, za Bavarsku prijavila fond u vrijednosti od 46 milijardi EUR („BayernFonds“) u obliku jamstava, instrumenata za dokapitalizaciju i instrumenata za subvencionirani dug radi osiguravanja likvidnosti i potpore u obliku kapitala za poduzeća²⁸. Mjere državne potpore odobrene su i za belgijske regije Valoniju i Bruxelles te talijansku regiju Furlaniju-Julijsku krajinu i regije na jugu Italije²⁹.

Kad je riječ o iznosima koje je Komisija odobrila, bilo je velikih razlika među državama članicama. Te se razlike djelomično objašnjavaju različitim veličinama gospodarstava država članica.

Konkretnije, Njemačka je prijavila približno 51,5 % odobrenih državnih potpora. Italija je prijavila mjere koje čine približno 14,7 % ukupnog iznosa odobrenih državnih potpora, dok potpore koje je prijavila Francuska čine 13,9 % tog iznosa. Potpore koje je prijavila Španjolska čine 4,8 % ukupnog iznosa odobrenih državnih potpora, dok potpore koje su prijavile Poljska i Belgija predstavljaju udio od 2 % odnosno 1,8 %. Procjenjuje se da potpore koje su prijavile ostale države članice iznose od 0,01 % do 1,5 % ukupnog procijenjenog iznosa od 3,08 bilijuna EUR. Stvarni gospodarski učinak mjera državne potpore ovisi o njihovoj provedbi, a ne o proračunima. Zbog toga Komisija prati provedbu mjera državnih potpora povezanih s pandemijom bolesti COVID-19 i prilagođava svoju strategiju državnih

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202033/287584_2180796_60_2.pdf.

²⁶ Na primjer, predmet SA.58214 Irska – COVID-19 – Fond za prilagodbu za ponovno pokretanje rada turističkih i ugostiteljskih poduzeća, vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_58214;

predmet SA.57595 Hrvatska – Program državnih potpora Ministarstva kulture u svrhu podrške gospodarstvu u aktualnoj pandemiji bolesti COVID-19, vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57595;

predmet SA.59048 Danska – COVID-19: potpora kafićima, restoranima, barovima, noćnim klubovima i mjestima održavanja događanja te njihovim dobavljačima, vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_59048.

²⁷ Predmet SA.56791 Privremeni program nadoknade štete samozaposlenim osobama financijski pogođenima pandemijom bolesti COVID-19, Odluka Komisije od 25. ožujka 2021., vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_56791; predmet SA.57291 COVID-

19 Program nadoknade štete: Naputak o subvencijama za fiksne troškove, Odluka Komisije od 23. svibnja 2020.,

vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57291; predmet SA.57614

Program nadoknade štete sportskim organizacijama i objektima te zbog otkazivanja sportskih događanja uslijed

pandemije bolesti COVID-19 („COVID – Sportski program“) – Češka, Odluka Komisije od 22. srpnja 2020., vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202030/286956_2175432_128_2.pdf.

²⁸ Predmet SA.57447 Njemačka – Mjere u okviru fonda BayernFonds povezane s pandemijom bolesti COVID-19. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202040/286247_2192300_93_2.pdf.

²⁹ Predmeti SA.57083, SA.57056, SA.58802 i SA.57005.

potpora kretanjima na unutarnjem tržištu.

Na temelju odgovora svih 27 država članica na dvije uzastopne ankete koje je provela Europska komisija, u razdoblju od sredine ožujka do kraja prosinca 2020., od 2,96 bilijuna EUR potpora koje su dotad odobrene potrošene su približno 544 milijarde EUR. U apsolutnim iznosima, prema preliminarnim podacima koje su poslale države članice, Francuska je odobrila više od četvrtine ukupnog iznosa isplaćenih potpora (155,36 milijardi EUR), a nakon nje slijede Italija s 19,8 % ukupnog iznosa isplaćenih potpora (107,9 milijardi EUR), Njemačka s 19,1 % ukupnog iznosa isplaćenih potpora (104,25 milijardi EUR), i Španjolska sa 16,7 % (90,8 milijardi EUR). U relativnim iznosima, prema preliminarnim podacima koje su poslale države članice, najviše je potpora u odnosu na svoj BDP isplatila Španjolska (7,3 %), a nakon nje slijede Francuska (6,4 %), Italija (6,0 %), Grčka (4,4 %), Malta (3,9 %), Mađarska (3,7 %), Portugal (3,6 %), Poljska (3,6 %) i Cipar (3,5 %). Na razini skupine EU-27, rashodi za državne potpore povezane s pandemijom koronavirusa iznose približno 3,9 % BDP-a EU-a.

Osim potpora prijavljenih na temelju privremenog okvira, države članice imaju pravo donositi i mjere koje nisu obuhvaćene područjem primjene EU-ove kontrole državnih potpora. Državne potpore za koje se smatra da imaju manji učinak narušavanja, primjerice potpore koje se temelje na uredbama o *de minimis* potporama³⁰ ili na određenim uredbama o skupnom izuzeću³¹, mogu se donositi bez prethodnog odobrenja Komisije. Te su potpore ponajprije uključivale mjere kao što su subvencije za plaće i obustave plaćanja korporativnih poreza, PDV-a i doprinosa za socijalno osiguranje.

2.2. Smjernice sudionicima na tržištu u području suzbijanja monopola i kontrole koncentracija

Očuvanje discipline na tržištu radi zaštite funkcioniranja jedinstvenog tržišta ima još veću važnost u razdobljima krize. Istodobno je potrebno olakšati suradnju među poduzećima kad je ona potrebna radi borbe protiv učinaka pandemije.

U području **suzbijanja monopola** Komisija je brzo donijela niz mjera koje su obuhvaćale razna područja.

³⁰ Uredba Komisije (EU) br. 1407/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore, SL L 352, 24.12.2013., str. 1.; Uredba Komisije (EU) br. 1408/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore *de minimis* u poljoprivrednom sektoru, SL L 352, 24.12.2013., str. 9.; Uredba Komisije (EU) br. 717/2014 od 27. lipnja 2014. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore u sektoru ribarstva i akvakulture, SL L 190, 28.6.2014., str. 45.; i Uredba Komisije (EU) br. 360/2012 od 25. travnja 2012. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije na potpore *de minimis* koje se dodjeljuju poduzetnicima koji pružaju usluge od općeg gospodarskog interesa, SL L 114, 26.4.2012., str. 8.

³¹ Uredba Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. lipnja 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora (Tekst značajan za EGP), SL L 187, 26.6.2014., str. 1.; Uredba Komisije (EU) 2017/1084 od 14. lipnja 2017. o izmjeni Uredbe (EU) br. 651/2014 u vezi s potporama za infrastrukture luka i zračnih luka, pragova za prijavu potpora za kulturu i očuvanje baštine i za potpore za sportsku i višenamjensku rekreativnu infrastrukturu te regionalnih operativnih programa potpora za najudaljenije regije i o izmjeni Uredbe (EU) br. 702/2014 u vezi s izračunavanjem prihvatljivih troškova, SL L 156, 20.6.2017., str. 1.

Komisija je sudionicima na tržištu dala smjernice u [komunikaciji](#)³² i u *ad-hoc* pismu podrške, u kojima je navela glavne kriterije koje primjenjuje pri ocjenjivanju projekata suradnje usmjerenih na rješavanje problema nestašice proizvoda i usluga koji su od ključne važnosti tijekom pandemije bolesti COVID-19, kao što su lijekovi i medicinska oprema. Nadalje, Komisija je surađivala s poduzećima, primjerice, u automobilskom sektoru, i pritom im davala neformalne smjernice o vrstama suradnje koje se vjerojatno neće smatrati problematičnima te je utvrdila potrebne zaštitne mjere za takvu suradnju.

Komisija je 30. travnja 2020. donijela tri provedbene uredbe kojima se privremeno ublažava primjena pravila iz prava tržišnog natjecanja u [trima poljoprivrednim sektorima](#) teško pogođenima pandemijom bolesti COVID-19³³. Tim provedbenim uredbama poljoprivrednicima i priznatim sektorskim organizacijama dopušteno je da poduzimaju privremene kolektivne mjere radi stabilizacije određenih sektora.

Osim toga, Europska mreža za tržišno natjecanje (ECN) izdala je zajedničku izjavu o primjeni protumonopolskih pravila tijekom krize izazvane bolešću COVID-19 te je blisko surađivala u pitanjima tržišnog natjecanja povezanim s pandemijom bolesti COVID-19. U toj [zajedničkoj izjavi](#)³⁴ članovi mreže ECN pokazali su svoje razumijevanje za to da predmetna izvanredna situacija može dovesti do potrebe za suradnjom poduzeća kako bi se svim potrošačima osigurala opskrba oskudnim proizvodima i njihova pravedna distribucija. Naveli su da neće aktivno intervenirati protiv nužnih i privremenih mjera koje su uvedene radi izbjegavanja nestašice proizvoda. Istodobno je bilo od najveće važnosti osigurati da proizvodi koji se smatraju neophodnima za zaštitu zdravlja potrošača u aktualnoj situaciji (npr. maske za lice i gelovi za dezinfekciju) i dalje budu dostupni po konkurentnim cijenama. Stoga je mreža ECN izjavila da neće oklijevati s poduzimanjem mjera protiv poduzeća koja iskorištavaju aktualnu situaciju uspostavljanjem kartela ili zloupotrebljavanjem svojeg vladajućeg položaja. Nakon objave te zajedničke izjave Komisija i nacionalna tijela za tržišno natjecanje surađivali su kako bi osigurali da se tijekom pandemije ne naruši opskrba neophodnim proizvodima i uslugama te da se pravila o tržišnom natjecanju primjenjuju usklađeno i pri provedbi i pri usmjeravanju inicijativa za suradnju poduzeća tijekom krize. Zahvaljujući bliskoj suradnji i koordinaciji u protumonopolskim predmetima i usmjeravanju povezanim s pandemijom bolesti COVID-19 mreža ECN uspjela je zauzeti jedinstveno stajalište prema poduzećima koja su nastojala osmisliti inicijative usklađene s protumonopolskim pravilima.

³² Komunikacija Komisije: Privremeni okvir za procjenu protumonopolskih pitanja povezanih s poslovnom suradnjom pri odgovoru na hitne situacije proizašle iz aktualne pandemije bolesti COVID-19, SL C 116I, 8.4.2020., str. 7.

³³ Provedbena uredba Komisije (EU) 2020/593 od 30. travnja 2020. o odobravanju sporazuma i odluka o mjerama za stabilizaciju tržišta u sektoru krumpira, SL L 140, 4.5.2020., str. 13.; Provedbena uredba Komisije (EU) 2020/594 od 30. travnja 2020. o odobravanju sporazuma i odluka o mjerama za stabilizaciju tržišta u sektoru živog drveća i drugih biljaka, lukovica, korijenja i sličnoga, rezanog cvijeća i ukrasnog lišća, SL L 140, 4.5.2020., str. 17.; Provedbena uredba Komisije (EU) 2020/599 od 30. travnja 2020. o odobravanju sporazuma i odluka o planiranju proizvodnje u sektoru mlijeka i mliječnih proizvoda, SL L 140, 4.5.2020., str. 37. Nakon tih provedbenih uredbi Komisije donesena je i Provedbena uredba Komisije (EU) 2020/975 od 6. srpnja 2020. o odobravanju sporazuma i odluka o mjerama za stabilizaciju tržišta u sektoru vina, SL L 215, 7.7.2020., str. 13.

³⁴ Zajednička izjava Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN) o primjeni prava o tržišnom natjecanju tijekom krize izazvane koronavirusnom bolešću. Vidjeti: https://www.acceptance.ec.europa.eu/competition/ecn/202003_joint-statement_ecn_corona-crisis.pdf.

U području **kontrole koncentracija** Komisija je uspjela nastaviti sa svojim aktivnostima te pritom u potpunosti poštovati svoje pravne obveze i rokove³⁵. Unatoč pandemiji, Komisiji je 2020. prijavljena 361 transakcija. Kao i prethodnih godina, u većini prijavljenih koncentracija nisu uočeni problemi povezani s tržišnim natjecanjem pa se postupak mogao brzo provesti. Komisija je donijela 352 odluke o koncentracijama i intervenirala u 18 slučajeva. U potonjoj je kategoriji u prvoj fazi odobreno 13 koncentracija podložno preuzimanju obveza³⁶, tri koncentracije³⁷ odobrene su uz korektivne mjere nakon druge faze istrage, a jedna koncentracija³⁸ odobrena je bezuvjetno u drugoj fazi. U 76 % svih transakcija prijavljenih 2020. primjenjivao se pojednostavnjeni postupak.

2.3. Pripreme za oporavak i izlazak iz krize

S raspoloživim sredstvima u iznosu od 672,5 milijardi EUR, Mehanizam za oporavak i otpornost³⁹ čini daleko najveći dio paketa za oporavak **NextGenerationEU**⁴⁰, čija je ukupna vrijednost 750 milijardi EUR. Iz Mehanizma za oporavak i otpornost pružat će se potpora za javna ulaganja i reforme u državama članicama, kao pomoć za otklanjanje gospodarskih i socijalnih posljedica pandemije bolesti COVID-19 te olakšavanje zelene i digitalne tranzicije.

³⁵ Kako bi se osigurao kontinuitet poslovanja u razdoblju pandemije, Komisija je uvela alat eObavijesti, kojim se poduzećima omogućuje da planirane koncentracije prijavljuju putem interneta.

³⁶ Predmeti M.9408 Assa Abloy/Agta Record, M.9434 UTC/Raytheon, M.9461 AbbVie/Allergan, M.9502 Synthomer/Omnova Solutions, M.9517 Mylan/Upjohn, M.9546 Gategroup/LSG European Business, M.9554 Elanco Animal Health/Bayer Animal Health Division, M.9674 Vodafone Italia/Tim/INWIT JV, M.9677 DIC/BASF Colors & Effects, M.9728 Altice/Omers/Allianz/Covage, M.9744 Mastercard/Nets, M.9776 Worldline/Ingenico i M.9779 Alstom/Bombardier Transportation.

³⁷ Predmet M.9014 PKN Orlen/Grupa Lotos, predmet M.9730 FCA/PSA i predmet M.9660 Google/Fitbit.

³⁸ Predmet M.9409 Aurubis/Metallo Group Holding.

³⁹ Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost, SL L 57, 18.2.2021., str. 17.–75.; Komisijin Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost od 28. svibnja 2020., *op. cit.* U prosincu 2020. postignut je politički dogovor u Vijeću, a Europski parlament odobrio je 9. veljače 2021. Uredbu o Mehanizmu za oporavak i otpornost.

⁴⁰ Ostali instrumenti koji će se koristiti jesu, primjerice, Fond za pravednu tranziciju, program Digitalna Europa, sustav rescEU i novi zdravstveni program EU4Health.

Pregled planova za oporavak i otpornost država članica

Da bi dobile bespovratna sredstva i zajmove s niskim kamatnim stopama u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost, države članice moraju dostaviti planove za oporavak i otpornost koje Komisija treba odobriti prije isplate ikakvih sredstava. Svi projekti iz planova za oporavak i otpornost moraju se ocijeniti u skladu s pravilima o državnim potporama. U jesen 2020. niz država članica dostavio je Komisiji nacрте planova za oporavak i otpornost, a Glavna uprava za tržišno natjecanje pomagala je u provjeravanju tih nacрта planova te je davala savjete o njima. Nadalje, GU za tržišno natjecanje, zajedno s drugim službama Komisije, pomagala je državama članicama u izradi planova za oporavak i otpornost u skladu s pravilima o državnim potporama. U tu je svrhu Komisija u prosincu 2020. objavila niz smjernica s predlošcima. Ti su predlošci ažurirani u siječnju 2021.⁴¹

3. Osiguravanje da pravila o tržišnom natjecanju ostanu primjerena svrsi – opsežan program politike

Komisija je 2020. nastavila svoje sveobuhvatno preispitivanje pravila o tržišnom natjecanju kako bi ih učinila primjerenima za promjenjivo tržišno okruženje, uključujući ubrzanu digitalizaciju gospodarstva. Preispitivanje se temelji i na doprinosu troje neovisnih posebnih savjetnika iz njihova izvješća iz travnja 2019. o digitalizaciji i pravu tržišnog natjecanja⁴².

U prvom redu, Komisija je napredovala u provedbi plana preispitivanja koji obuhvaća velik broj njezinih ključnih uredaba o skupnim izuzećima, smjernica i obavijesti te je ostvarila napredak u nizu tekućih inicijativa za osiguravanje poštenog tržišnog natjecanja na jedinstvenom tržištu, kao što je Prijedlog akta o digitalnim tržištima i inicijativa o stranim subvencijama. Osim toga, Komisija je 2020. dovršila svoju „provjeru primjerenosti” paketa za modernizaciju sustava državnih potpora iz 2014.

3.1. Nova politička inicijativa za jačanje instrumenata politike tržišnog natjecanja

Komisija je, kao središnji element Europske digitalne strategije⁴³, koju je predstavila u veljači 2020., podnijela dva zakonodavna prijedloga kojima se nastoji stvoriti sigurniji digitalni prostor za sve korisnike u kojima su njihova temeljna prava zaštićena te stvoriti konkurentne uvjete koji inovativnim digitalnim poduzećima omogućuju da rastu unutar jedinstvenog tržišta i da se natječu na globalnoj razini.

Komisija je 2020. donijela Prijedlog akta o digitalnim tržištima za pravedna tržišta neograničenog tržišnog natjecanja⁴⁴. Tom predloženom uredbom nastoje se riješiti strukturni problemi na digitalnim tržištima, a ponajprije problem velikih digitalnih platformi koje djeluju kao „nadzornici pristupa”, a to su platforme koje imaju posrednički položaj i povezuju veliku bazu korisnika s velikim brojem poduzeća. U okviru digitalnog paketa Komisija je

⁴¹ Radni dokument službi Komisije: Smjernice za države članice – Planovi za oporavak i otpornost, SWD(2021) 12 final, 22.1.2021. Vidjeti: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/document_travail_service_part2_v3_en.pdf.

⁴² „Politika tržišnog natjecanja u digitalno doba”, 2019., vidjeti: <https://ec.europa.eu/competition/publications/reports/kd0419345enn.pdf>.

⁴³ Izgradnja digitalne budućnosti Europe, publikacija Komisije od 19. veljače 2020., ISBN 978-92-76-16362-6.

⁴⁴ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o pravednim tržištima neograničenog tržišnog natjecanja u digitalnom sektoru (Akt o digitalnim tržištima), COM(2020) 842 final, 15.12.2020.

donijela i Prijedlog akta o digitalnim uslugama⁴⁵. Na oba ta prijedloga Komisije primjenjuje se redovni zakonodavni postupak, a o njima će se raspravljati u Parlamentu i Vijeću tijekom 2021.

Akt o digitalnim tržištima

Aktom o digitalnim tržištima (predloženu uredbu treba donijeti na temelju članka 114. UFEU-a) nastojalo bi se spriječiti nadzornike pristupa u tome da nameću nepošteno uvjete poduzećima i potrošačima. Primjeri takvih nepoštenih uvjeta uključuju sprečavanje poduzeća da pristupaju vlastitim podacima, stvaranje ovisnosti korisnika o pojedinim uslugama i ograničavanje mogućnosti zamjene usluge alternativnim uslugama. U skladu s aktom poduzeća bi dobila status nadzornika pristupa ako su ispunjena tri kumulativna kvantitativna kriterija⁴⁶. Utvrđeni nadzornici pristupa podlijevali bi nizu obveza i zabrana kako bi se osiguralo otvoreno internetsko okruženje koje je pravedno za poduzeća i potrošače te svima otvoreno za uvođenje inovacija. Kako bi se osigurala djelotvornost novih pravila, predviđena je mogućnost sankcija za nepoštovanje zabrana i obveza iz Akta o digitalnim tržištima.

3.2. Ažuriranje pravila i smjernica o koncentracijama i suzbijanju monopola

3.2.1. Napredak u evaluaciji kontrole koncentracija

Komisija je 2020. došla do završnih faza svoje evaluacije **odabranih postupovnih aspekata i aspekata nadležnosti kontrole koncentracija u EU-u**⁴⁷. Glavni nalazi evaluacije sažeto su prikazani u radnom dokumentu službi Komisije objavljenom 26. ožujka 2021.⁴⁸ Na temelju rezultata evaluacije Komisija je donijela komunikaciju u kojoj daje smjernice o primjeni mehanizma upućivanja između država članica i Komisije iz članka 22. Uredbe o koncentracijama te je pokrenula procjenu učinka mogućnosti u okviru politika za daljnje usmjeravanje i pojednostavnjenje postupaka kontrole koncentracija⁴⁹.

3.2.2. Preispitivanje pravila o vertikalnoj opskrbi i horizontalnoj suradnji

Objavom radnog dokumenta službi Komisije u rujnu 2020.⁵⁰ Komisija je zaključila svoju evaluaciju **Uredbe o vertikalnom skupnom izuzeću**⁵¹ i **Vertikalnih smjernica**⁵². U evaluaciji se

⁴⁵ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga (Akt o digitalnim uslugama) i izmjeni Direktive 2000/31/EZ, COM(2020) 825 final, 15.12.2020. Aktom bi se uvela pravila za internetske usluge (posredničke usluge, usluge smještaja na poslužitelju i internetske platforme). Pružatelji tih usluga podlijevali bi, među ostalim, zahtjevima o transparentnosti i izvješćivanju, obvezama informiranja, pravilima o razmjeni podataka i kodeksima ponašanja.

⁴⁶ Neke velike internetske platforme djeluju kao „nadzornici pristupa” na digitalnim tržištima. U Aktu o digitalnim tržištima utvrđuje se skup kriterija na temelju kojih se određenu veliku internetsku platformu smatra nadzornikom pristupa. Ti će kriteriji biti ispunjeni ako: i. poduzeće ima snažan gospodarski položaj i znatan utjecaj na unutarnje tržište te je aktivno u više država članica EU-a; ii. poduzeće ima snažan posrednički položaj, što znači da povezuje veliku bazu korisnika s velikim brojem poduzeća; i iii. poduzeće ima (ili će uskoro imati) čvrst i trajan položaj na tržištu.

⁴⁷ Evaluacija je bila usmjerena na četiri teme: i. moguće daljnje pojednostavnjenje kontrole koncentracija u EU-u; ii. funkcioniranje pragova za utvrđivanje nadležnosti; iii. funkcioniranje sustava upućivanja; i iv. posebni tehnički aspekti postupovnog okvira i okvira za istrage za ocjenjivanje koncentracija.

⁴⁸ Radni dokument službi Komisije: Evaluacija postupovnih aspekata i aspekata nadležnosti kontrole koncentracija u EU-u, SWD(2021) 66 final, 26.3.2021. Vidjeti: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/ip_21_1384

⁴⁹ Komunikacija Komisije: Smjernice Komisije o primjeni mehanizma upućivanja iz članka 22. Uredbe o koncentracijama na određene kategorije predmeta, C(2021) 1959 final, 26.3.2021.

⁵⁰ Radni dokument službi Komisije – Evaluacija Uredbe o vertikalnom skupnom izuzeću, SWD(2020) 173 final, 8.9.2020.

⁵¹ Uredba Komisije (EU) br. 330/2010 od 20. travnja 2010. o primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na kategorije vertikalnih sporazuma i usklađenih djelovanja, SL L 102, 23.4.2010., str. 1.–7.

⁵² Smjernice o vertikalnim ograničenjima, SL C 130, 19.5.2010., str. 1.–46.

ocjenjuje u kojoj se mjeri postojećim režimom ostvario cilj osiguravanja sigurne luke za vertikalne sporazume kojima se, kad se sve uzme u obzir, povećava učinkovitost i pritom stvara pravna sigurnost te smanjuju troškovi usklađivanja. Cilj evaluacije bio je odlučiti bi li trebalo dopustiti da ta pravila isteknu, obnoviti ih u njihovu postojećem obliku ili ih revidirati.

U evaluaciji se pokazalo da su Uredba o vertikalnom skupnom izuzeću te Vertikalne smjernice i dalje korisni alati koji poduzećima olakšavaju samoprocjenu. Međutim, tržišta su se promijenila, pa je u evaluaciji utvrđen niz problema koje treba riješiti. Komisija je pokrenula preispitivanje u cilju da se revidirana pravila uvedu do 31. svibnja 2022. kad postojeća pravila prestaju važiti.

Komisija je 2020. nastavila svoju evaluaciju Uredbe o skupnom izuzeću za istraživanje i razvoj⁵³ te Uredbe o skupnom izuzeću za specijalizaciju⁵⁴, koje se zajednički nazivaju [uredbe o horizontalnom skupnom izuzeću](#). U Komisijinim [Smjernicama o horizontalnim sporazumima o suradnji](#) daju se smjernice za tumačenje uredaba o horizontalnom skupnom izuzeću i primjenu članka 101. UFEU-a na druge horizontalne sporazume. Uredbe o horizontalnom skupnom izuzeću prestat će važiti 31. prosinca 2022. Svrha je tih pravila olakšati poduzetnicima da surađuju na način koji je gospodarski poželjan i bez negativnih učinaka sa stajališta politike tržišnog natjecanja. U okviru evaluacije prikupljaju se dokazi o funkcioniranju tih pravila te će se njome Komisiji omogućiti da utvrdi bi li trebala dopustiti da uredbe o horizontalnom skupnom izuzeću i Smjernice isteknu, produljiti njihovo važenje ili ih revidirati. Predviđeno je da će o tome tijekom 2021. biti objavljen radni dokument službi Komisije.

Komisija je 2020. nastavila s evaluacijom [Uredbe o skupnom izuzeću za motorna vozila](#), koja je donesena 2010.⁵⁵ Svrha je te evaluacije prikupiti činjenice i dokaze o funkcioniranju Uredbe o skupnom izuzeću za motorna vozila, zajedno s odgovarajućim Smjernicama, pri čemu se ponajprije provjerava u kojoj su mjeri ostvareni ciljevi iz te uredbe. Uredba o skupnom izuzeću za motorna vozila prestaje važiti u svibnju 2023., a u njoj se od Komisije zahtijeva da 2021. podnese izvješće o evaluaciji Parlamentu i Vijeću.

3.2.3. Evaluacija Obavijesti o utvrđivanju tržišta

Komisija je 2020. pokrenula i evaluaciju [Obavijesti o utvrđivanju tržišta](#)⁵⁶. U toj se obavijesti daju smjernice o načelima i najboljoj praksi na temelju kojih Komisija, pri provedbi prava tržišnog natjecanja EU-a, primjenjuje koncepte relevantnog tržišta proizvoda i relevantnog zemljopisnog tržišta. Cilj je te evaluacije ocijeniti je li ta obavijest i dalje primjerena svrsi, ponajprije s obzirom na najnovija kretanja na tržištu u različitim sektorima, uključujući

⁵³ Uredba Komisije (EU) br. 1217/2010 od 14. prosinca 2010. o primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na određene kategorije sporazuma o istraživanju i razvoju, SL L 335, 18.12.2010., str. 36.–42.

⁵⁴ Uredba Komisije (EU) br. 1218/2010 od 14. prosinca 2010. o primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na određene kategorije sporazuma o specijalizaciji, SL L 335, 18.12.2010., str. 43.–47.

⁵⁵ Uredba Komisije (EU) br. 461/2010 od 27. svibnja 2010. o primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na kategorije vertikalnih sporazuma i usklađenih djelovanja u sektoru motornih vozila, SL L 129, 28.5.2010., str. 52.–57.

⁵⁶ Obavijest Komisije o utvrđivanju mjerodavnog tržišta za potrebe prava tržišnog natjecanja Zajednice, SL C 372, 9.12.1997., str. 5.

digitalna tržišta. Rezultati te evaluacije objavit će se 2021.

3.2.4. Kolektivno pregovaranje za samozaposlene osobe

Digitalne platforme utječu na način na koji ljudi rade. Pružaju pristup poslovima i veću fleksibilnost, ali mogu dovesti i do veće ranjivosti nekih radnika. Položaj osoba koje pružaju usluge putem digitalnih platformi ne uklapa se uvijek u tradicionalne kategorije radnih odnosa i nije uvijek jasno djeluju li pravila EU-a o tržišnom natjecanju kao prepreka kolektivnom pregovaranju za one osobe kojima je to potrebno. Komisija je 2020. pokrenula postupak kako bi procijenila postoji li potreba za mjerama na razini EU-a kojima bi se povećala pravna sigurnost u pogledu primjenjivosti prava tržišnog natjecanja EU-a na kolektivno pregovaranje samozaposlenih osoba. Početni postupak prikupljanja informacija proveden je u okviru savjetovanja o Aktu o digitalnim uslugama. Usporedno s time, GU za tržišno natjecanje blisko je surađivao s dionicima, uključujući platforme i socijalne partnere. Komisija je u siječnju 2021. objavila početnu procjenu učinka u kojoj je utvrdila početne mogućnosti za buduće djelovanje⁵⁷.

3.2.5. Privatnopravna provedba – Izvješće o provedbi Direktive o naknadi štete i Komunikacije o zaštiti povjerljivih informacija u postupcima pred nacionalnim sudovima

Direktivom o naknadi štete⁵⁸ utvrđuju se pravila kako bi se osiguralo da svatko tko je pretrpio štetu prouzročenu kršenjem prava tržišnog natjecanja od strane poduzetnika ili udruženja poduzetnika može pred nacionalnim sudovima učinkovito ostvariti pravo na zahtijevanje potpune naknade za tu štetu od tog poduzetnika ili udruženja poduzetnika. Komisija je u prosincu 2020. podnijela izvješće o provedbi Parlamentu i Vijeću kako se propisuje tom direktivom⁵⁹.

U izvješću se analizira provedba nekih od osnovnih pravila iz te direktive, kao što su pravo na potpunu naknadu štete, otkrivanje dokaza, dokazna vrijednost odluka u kojima je utvrđeno kršenje prava, rokovi zastare, prenošenje previsokih cijena i procjenjivanje štete. Od donošenja Direktive o naknadi štete u 2014., broj postupaka za naknadu štete pred nacionalnim sudovima znatno se povećao te su postupci za naknadu štete u EU-u postali mnogo rašireniji. Kumulativan broj predmeta, po datumu prve presude, iznosio je približno 50 početkom 2014., a nakon naglog povećanja narastao je na 239 u 2019. Tih 239 predmeta vođeno je u trinaest država članica⁶⁰. Komisija je zaključila da su, zahvaljujući Direktivi o naknadi štete, žrtve kršenja prava tržišnog natjecanja EU-a vjerojatno postale upoznatije sa svojim pravima na učinkovito zahtijevanje naknade za pretrpljenu štetu.

⁵⁷ Početna procjena učinka – Kolektivni ugovori za samozaposlene osobe – područje primjene pravila EU-a o tržišnom natjecanju, 6.1.2021. Vidjeti: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12483-Kolektivni-ugovori-za-samozaposlene-osobe-podrucje-primjene-pravila-EU-a-o-trzisnom-natjecanju_hr.

⁵⁸ Direktiva 2014/104/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o određenim pravilima kojima se uređuju postupci za naknadu štete prema nacionalnom pravu za kršenje odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije, SL L 349, 5.12.2014., str. 1.–19.

⁵⁹ Članak 20. Direktive o naknadi štete.

⁶⁰ Austrija, Belgija, Danska, Finska, Francuska, Grčka, Italija, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Španjolska te Ujedinjena Kraljevina.

Nadalje, Komisija je donijela neobvezujuću [Komunikaciju o zaštiti povjerljivih informacija u postupcima privatnopravne provedbe Unijina prava tržišnog natjecanja koji se vode pred nacionalnim sudovima](#)⁶¹. U toj se komunikaciji daju smjernice o mjerama koje nacionalni sudovi mogu odrediti radi zaštite povjerljivih informacija tijekom trajanja i nakon okončanja postupka. Te mjere uključuju, primjerice, redigiranje povjerljivih informacija, krugove povjerljivosti, angažiranje vještaka i saslušanja.

3.3. Preispitivanje pravila o državnim potporama

3.3.1. Dovršenje provjere primjerenosti pravila o državnim potporama

Komisija je 2020. dovršila [provjeru primjerenosti](#)⁶² pravila o državnim potporama, koja je započeta 2019. i obuhvaćala je pravila donesena u okviru paketa za modernizaciju sustava državnih potpora. U provjeru primjerenosti uključene su i [Smjernice za željeznice](#)⁶³ i [Komunikacija o kratkoročnom osiguranju izvoznih kredita](#)⁶⁴. Komisija je ispitala jesu li ta pravila i dalje primjerena svrsi, među ostalim i s obzirom na europski zeleni plan⁶⁵, novu industrijsku strategiju⁶⁶ i digitalnu strategiju⁶⁷ Komisije.

Rezultati te provjere primjerenosti objavljeni su u listopadu 2020. Komisija je zaključila da su pravila iz postupka evaluacije i dalje uvelike primjerena svrsi. Međutim, određenim su odredbama potrebne revizije, uključujući pojašnjenja, daljnju racionalizaciju i pojednostavnjenje, kao i prilagodbe kako bi te odredbe odražavale najnovije zakonodavne

⁶¹ Komunikacija Komisije: Komunikacija o zaštiti povjerljivih informacija u postupcima privatnopravne provedbe Unijina prava tržišnog natjecanja koji se vode pred nacionalnim sudovima, SL C 242, 22.7.2020., str. 1.–17.

⁶² Provjera primjerenosti obuhvaćala je sljedeća pravila, koja su donesena u okviru modernizacije sustava državnih potpora: Uredbu o općem skupnom izuzeću (Uredba Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. lipnja 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora, SL L 187, 26.6.2014., str. 1.–78.); Uredbu o *de minimis* potporama (Uredba Komisije (EU) br. 1407/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore, SL L 352, 24.12.2013., str. 1.–8.); Smjernice za regionalne potpore (Smjernice za regionalne potpore za 2014.–2020., SL C 209, 23.7.2013., str. 1.–45.); Okvir za državne potpore za istraživanje i razvoj i inovacije (Komunikacija Komisije: Okvir Zajednice za državne potpore za istraživanje i razvoj i inovacije, SL C 198, 27.6.2014., str. 1.–29.); Komunikaciju o važnim projektima od zajedničkog europskog interesa (VPZEI) (Komunikacija Komisije: Kriteriji za analizu jesu li državne potpore za promicanje provedbe važnih projekata od zajedničkog europskog interesa spojive s unutarnjim tržištem, SL C 188, 20.6.2014., str. 4.–12.); Smjernice o državnim potporama za promicanje rizičnih financijskih ulaganja (Komunikacija Komisije: Smjernice o državnim potporama za promicanje rizičnih financijskih ulaganja, SL C 19, 22.1.2014., str. 4.–34.); Smjernice o državnim potporama zračnim lukama i zračnim prijevoznicima (Komunikacija Komisije – Smjernice o državnim potporama zračnim lukama i zračnim prijevoznicima, SL C 99, 4.4.2014., str. 3.–34.); Smjernice o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju (Komunikacija Komisije: Smjernice o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju za razdoblje 2014.–2020., SL C 200, 28.6.2014., str. 1.–55.); Smjernice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje nefinancijskih poduzetnika u teškoćama (Komunikacija Komisije: Smjernice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje nefinancijskih poduzetnika u teškoćama, SL C 249, 31.7.2014., str. 1.–28.). Osim toga, provjera primjerenosti obuhvaćala je i Smjernice za željeznice iz 2008. i Komunikaciju o kratkoročnom osiguranju izvoznih kredita iz 2012. Ta pravila nisu revidirana u okviru modernizacije sustava državnih potpora, ali je njihova evaluacija bila relevantna s obzirom na kretanja u pravu EU-a i praksi odlučivanja Komisije.

⁶³ Komunikacija Komisije: Smjernice Zajednice o državnim potporama za željezničke prijevoznike, SL C 184, 22.7.2008., str. 13.–31.

⁶⁴ Komunikacija Komisije državama članicama o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na kratkoročno osiguranje izvoznih kredita, SL C 392, 19.12.2012., str. 1.–7.

⁶⁵ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Europski zeleni plan, COM(2019) 640 final, 11.12.2019.

⁶⁶ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Nova industrijska strategija za Europu, COM(2020) 102 final, 10.3.2020.

⁶⁷ Izgradnja digitalne budućnosti Europe, Komunikacija Komisije od 19.2.2020.

promjene, trenutačne prioritete, promjene na tržištima i tehnološki razvoj. Kako bi se dalo dovoljno vremena za izmjenu tih pravila, Komisija je produljila⁶⁸ važenje tih pravila o državnim potporama do 31. prosinca 2021.⁶⁹ Inače bi ta pravila prestala važiti krajem 2020.

3.3.2. Preispitivanje pravila o državnim potporama kojima se podupire europski zeleni plan

Pravila o državnim potporama čine ključan dio zelene tranzicije. U skladu s Komunikacijom Komisije o europskom zelenom planu i načelima provjere primjerenosti, smjernice o državnim potporama koje su relevantne za europski zeleni plan trenutačno su u postupku ciljane revizije koja se treba dovršiti do kraja 2021. To uključuje [Smjernice za regionalne potpore](#)⁷⁰, [Komunikaciju o važnim projektima od zajedničkog europskog interesa \(VPZEI\)](#)⁷¹, [Okvir za državne potpore za istraživanje i razvoj i inovacije](#)⁷², [Smjernice za rizično financiranje](#), [Smjernice za zaštitu okoliša i energiju](#)⁷³ i relevantne odredbe iz [Uredbe o općem skupnom izuzeću](#)⁷⁴. Revidirane Smjernice za sustav trgovanja emisijama (ETS) donesene su 2020.⁷⁵

Izmijenjene Smjernice za ETS stupile su na snagu 1. siječnja 2021. s početkom novog razdoblja trgovanja u ETS-u. Smjernicama za ETS omogućuje se da države članice poduzećima u ugroženim sektorima nadoknade dio povećane cijene električne energije koja proizlazi iz cjenovnih signala za ugljik koje stvara ETS (takozvani neizravni troškovi emisija).

Komisija je u studenome 2020. pozvala dionike da dostave primjedbe⁷⁶ o određenim aspektima [Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju](#), s obzirom na planiranu reviziju tih smjernica. Te smjernice, čije je važenje produljeno do 31. prosinca 2021., evaluirane su u okviru provjere primjerenosti. U evaluaciji se pokazalo da su Smjernice olakšale djelotvornije i manje narušavajuće korištenje državnih resursa za

⁶⁸ Komunikacija Komisije o produljenju i izmjenama Smjernica za regionalne potpore za 2014.–2020., Smjernica o državnim potporama za promicanje rizičnih financijskih ulaganja, Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju za razdoblje 2014.–2020., Smjernica o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje nefinancijskih poduzetnika u teškoćama, Komunikacije Komisije „Kriteriji za analizu jesu li državne potpore za promicanje provedbe važnih projekata od zajedničkog europskog interesa spojive s unutarnjim tržištem”, Komunikacije Komisije „Okvir Zajednice za državne potpore za istraživanje i razvoj i inovacije” i Komunikacije Komisije državama članicama o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na kratkoročno osiguranje izvoznih kredita, SL C 224, 8.7.2020., str. 2.–4.

⁶⁹ Sljedeća pravila o državnim potporama produljena su do 31. prosinca 2023.: Uredba o općem skupnom izuzeću, Uredba o *de minimis* potporama i Smjernice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje nefinancijskih poduzetnika u teškoćama. Vidjeti i Uredbu Komisije (EU) 2020/972 od 2. srpnja 2020. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1407/2013 u pogledu njezina produljenja i o izmjeni Uredbe (EU) br. 651/2014 u pogledu njezina produljenja i odgovarajućih prilagodbi, SL L 215, 7.7.2020., str. 3.–7.

⁷⁰ Smjernice za regionalne potpore za 2014.–2020., koje su stupile na snagu 1. srpnja 2014., SL C 209, 23.7.2013., str. 1.

⁷¹ Komunikacija Komisije: Kriteriji za analizu jesu li državne potpore za promicanje provedbe važnih projekata od zajedničkog europskog interesa spojive s unutarnjim tržištem, SL C 188, 20.6.2014., str. 4.–12.

⁷² Okvir Zajednice za državne potpore za istraživanje i razvoj i inovacije, SL C 198, 27.6.2014., str. 1.

⁷³ Komunikacija Komisije: Smjernice o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju za razdoblje 2014.–2020., SL C 200, 28.6.2014., str. 1.–55.

⁷⁴ Uredba Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. lipnja 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora.

⁷⁵ Komunikacija Komisije: Smjernice za određene mjere državne potpore povezane sa sustavom trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova nakon 2021., SEC(2020) 320 final, SWD(2020) 190 final, SWD(2020) 191 final, SWD(2020) 192 final, SWD(2020) 193 final, SWD(2020) 194 final, SWD(2020) 195 final, 21.9.2020.

⁷⁶ Izjava Komisije o pozivu na dostavljanje primjedbi o reviziji Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju, 12. studenoga 2020.

poboljšanje zaštite okoliša i ostvarivanje ciljeva energetske unije. Međutim, potrebno je prilagoditi te smjernice s obzirom na nove tehnologije i nove vrste potpore te na novo zakonodavstvo i politike u području zaštite okoliša i energije.

Komisija je 2020. u okviru provjere primjerenosti dovršila evaluaciju [Komunikacije o važnim projektima od zajedničkog europskog interesa \(VPZEI\)](#)⁷⁷ iz 2014. Rezultati su pokazali da su pravila o VPZEI-jevima općenito primjerena svrsi, no da bi moglo biti opravdano uvesti neke ciljne izmjene s obzirom na praktično iskustvo stečeno iz predmeta koji se odnose na VPZEI-jeve (predmeti o mikroelektronici i baterijama) te u cilju osiguravanja da se pravilima o VPZEI-jevima potpuno podupiru prioriteta Komisije, osobito europski zeleni plan i digitalna strategija, i u cilju olakšavanja sudjelovanja MSP-ova. Savjetovanje o revidiranoj Komunikaciji o VPZEI-jevima pokrenuto je u veljači 2021.

3.3.3. Savjetovanje s dionicima o Smjernicama o državnim potporama za širokopojasne mreže

Komisija je u rujnu 2020. pokrenula javno savjetovanje u okviru kojeg je pozvala države članice i druge dionike da iznesu svoja stajališta i primjedbe o postojećim pravilima EU-a o državnim potporama za javnu potporu za uvođenje širokopojasnih mreža⁷⁸. [Smjernicama o državnim potporama za širokopojasne mreže iz 2013.](#) državama članicama omogućeno je pružanje potpore za uvođenje širokopojasnih mreža pod određenim uvjetima⁷⁹. To javno savjetovanje dio je cjelokupne evaluacije čiji je cilj ocijeniti jesu li te smjernice i dalje primjerene svrsi ili će ih trebati ažurirati s obzirom na najnovija tehnološka i tržišna kretanja.

3.3.4. Nastavljanje evaluacije paketa za usluge od općeg gospodarskog interesa (UOGI)

Komisija je 2020. nastavila svoju evaluaciju paketa za [usluge od općeg gospodarskog interesa \(UOGI\)](#) donesenog 2012. Ta evaluacija, pokrenuta 2019., obuhvaća Komunikaciju o UOGI-jevima, Odluku o UOGI-jevima, Okvir za UOGI-jeve i Uredbu o potporama *de minimis* za UOGI-jeve⁸⁰, u mjeri u kojoj se oni primjenjuju na zdravstvene i socijalne usluge (uz iznimku evaluacije Uredbe o potporama *de minimis* za UOGI-jeve, koja obuhvaća širi niz sektora). Opći je cilj paketa podupirati financiranje iz sredstava država članica namijenjeno za usluge od općeg gospodarskog interesa koje su od ključne važnosti za građane i društvo u cjelini te istodobno očuvati ključne aspekte kontrole državnih potpora. Cilj je evaluacije provjeriti jesu li pravila o uslugama od općeg gospodarskog interesa koja se primjenjuju na zdravstvene i socijalne usluge i dalje primjerena te osigurava li se njima još uvijek dodana vrijednost EU-a. Rezultati te evaluacije objavit će se 2021.

3.3.5. Preispitivanje pravila o državnim potporama za poljoprivredu i ribarstvo

⁷⁷ Komunikacija Komisije: Kriteriji za analizu jesu li državne potpore za promicanje provedbe važnih projekata od zajedničkog europskog interesa spojive s unutarnjim tržištem, SL C 188, 20.6.2014., str. 4.–12.

⁷⁸ Javno savjetovanje: Evaluacija pravila o državnim potporama za uvođenje širokopojasne infrastrukture. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/consultations/2020_broadband/index_en.html.

⁷⁹ Komunikacija Komisije: Smjernice EU-a za primjenu pravila o državnim potporama u odnosu na brzo uvođenje širokopojasnih mreža, SL C 25, 26.1.2013., str. 1.–25.

⁸⁰ Evaluacija pravila o državnim potporama za zdravstvene i socijalne usluge od općeg gospodarskog interesa i Uredbe o potporama *de minimis* za usluge od općeg gospodarskog interesa. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/evaluation_sgei_en.html.

Komisija je 2020. nastavila svoje preispitivanje pravila o državnim potporama za poljoprivredu i ribarstvo. To preispitivanje obuhvaća Uredbu o skupnom izuzeću za poljoprivredu⁸¹, Smjernice o državnim potporama u sektoru poljoprivrede i šumarstva te u ruralnim područjima⁸², Uredbu o skupnom izuzeću za ribarstvo⁸³, Uredbu o potporama *de minimis* u sektoru ribarstva i akvakulture⁸⁴ te Smjernice o državnim potporama u sektoru ribarstva i akvakulture⁸⁵. Važenje tih instrumenata produljeno je 2020., pa će sad prestati važiti krajem 2022., a trenutno su u postupku evaluacije. Evaluacije bi se trebale dovršiti 2021., a nakon toga će se provesti procjene učinaka, u skladu sa zahtjevima o boljoj izradi zakonodavstva. Komisija provodi svoju reviziju u cilju utvrđivanja novih pravila o državnim potporama za poljoprivredu i ribarstvo, koja bi se trebala početi primjenjivati 2023.

4. Doprinos politike tržišnog natjecanja EU-a digitalnoj tranziciji i jačanju jedinstvenog tržišta

U okviru glavnog cilja „Europa spremna za digitalno doba” predsjednica von der Leyen odredila je digitalno područje kao jedno od svojih glavnih prioriteta u mandatu Komisije. Na konkurentnim tržištima poduzeća moraju biti inovativna i postati učinkovitija da bi bila uspješnija. To se posebno odnosi na digitalna tržišta, koja se temelje na inovacijama i brzo se razvijaju. Djelotvorna provedba pravila EU-a o tržišnom natjecanju i regulatornih reformi od ključne je važnosti za digitalnu transformaciju gospodarstva EU-a, koja pridonosi otpornom oporavku u EU-u. Provedbom pravila EU-a o tržišnom natjecanju Komisija nastavlja uklanjati prepreke jedinstvenom tržištu.

4.1. Provedba protumonopolskih pravila pridonijela je digitalnoj tranziciji i jačanju jedinstvenog tržišta

Na tržištima za sustave na čipu („SoC”) Komisija je uvela privremene mjere za poduzetnika *Broadcom*⁸⁶, vodećeg svjetskog dobavljača sklopova čipova koji se koriste za televizijske digitalne prijamnike i modeme, zbog toga što je – prema preliminarnom stajalištu Komisije – zloupotreblijavao svoj vladajući položaj na tržištu sustava na čipu za i. televizijske digitalne prijamnike, ii. svjetlovodne modeme i iii. xDSL modeme sklapanjem sporazuma s proizvođačima televizijskih digitalnih prijamnika i modema koji su sadržavali odredbe kojima se navodi na isključivost. Komisija je u listopadu 2020. odlučila učiniti pravno obvezujućim

⁸¹ Uredba Komisije (EU) br. 702/2014 od 25. lipnja 2014. o proglašenju određenih kategorija potpora u sektoru poljoprivrede i šumarstva te u ruralnim područjima spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 193, 1.7.2014., str. 1.).

⁸² Komunikacija Komisije: Smjernice Europske unije o državnim potporama u sektoru poljoprivrede i šumarstva te u ruralnim područjima za razdoblje 2014.–2020., SL C 204, 1.7.2014., str. 1.

⁸³ Uredba Komisije (EU) br. 1388/2014 od 16. prosinca 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora poduzetnicima koji se bave proizvodnjom, preradom i stavljanjem na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 369, 24.12.2014., str. 37.).

⁸⁴ Uredba Komisije (EU) br. 717/2014 od 27. lipnja 2014. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore u sektoru ribarstva i akvakulture (SL L 190, 28.6.2014., str. 45.).

⁸⁵ Komunikacija Komisije: Smjernice za ispitivanje državnih potpora u sektoru ribarstva i akvakulture, SL C 217, 2.7.2015., str. 1.

⁸⁶ Predmet AT.40608 Broadcom, Odluka Komisije od 16. listopada 2019. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40608/40608_2791_11.pdf.

niz odredbi koje je poduzetnik Broadcom ponudio preuzeti⁸⁷. Poduzetnik Broadcom obvezao se suspendirati postojeće dogovore o isključivosti ili kvazi-isključivosti i nametnute odredbe koje se odnose na sustave na čipu za televizijske digitalne prijamnike i internetske modeme te koje se nalaze u sporazumima s proizvođačima originalne opreme. Poduzetnik Broadcom obvezao se na to da u budućnosti neće sklapati slične sporazume.

Komisija je u siječnju 2020. zaključila konačnu istragu o prodaji licenciranih proizvoda. Komisija je izrekla novčanu kaznu za nekoliko društava koja pripadaju poduzetniku Comcast Corporation, uključujući poduzetnika *NBCUniversal*, u iznosu od 14,3 milijuna EUR zbog kršenja protumonopolskih pravila EU-a⁸⁸. Poduzetnik *NBCUniversal* uključio je klauzule u ugovore o licenciji za licencirane filmske proizvode kojima je stjecateljima licencije zabranio prodaju tih proizvoda putem interneta, izvan određenih područja ili kupcima koji ne pripadaju unaprijed određenim skupinama kupaca. Tim je klauzulama jedinstveno tržište podijeljeno na štetu potrošača.

U sektoru usluga hotelskog smještaja, španjolskoj hotelskoj grupi *Meliá* u veljači 2020. izrečena je novčana kazna u iznosu od 6,7 milijuna EUR zbog uključivanja klauzula u svoje ugovore s turoperatorima prema kojima su ti ugovori važili samo za rezervacije potrošača koji imaju boravište u određenim zemljama⁸⁹. Komisija je utvrdila da je jedinstveno tržište time podijeljeno ograničavanjem mogućnosti turoperatora da slobodno prodaju hotelski smještaj u svim zemljama EGP-a i odgovaraju na izravne zahtjeve potrošača koji imaju boravište izvan zemalja navedenih u ugovoru.

⁸⁷ Predmet AT.40608 Broadcom – Obveze preuzete na temelju članka 9. Uredbe (EZ) br. 1/2003, 7. listopada 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40608/40608_2794_3.pdf.

⁸⁸ Predmet AT.40433 Licencirani filmski proizvodi, Odluka Komisije od 30. siječnja 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40433/40433_734_3.pdf.

⁸⁹ Predmet AT.40528 Meliá (Holiday Pricing), Odluka Komisije od 21. veljače 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40528/40528_418_3.pdf.

Komisija je 2020. ostvarila napredak u svojim istragama u predmetima koji su u tijeku i pokrenula nekoliko velikih protumonopolskih istraga u digitalnoj sferi.

Komisija je u studenome 2020. poduzetniku *Amazon* izdala obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku u kojoj je privremeno utvrdila da je Amazon zloupotrebljavao svoj vladajući položaj na tržištu kršeći time protumonopolska pravila EU-a⁹⁰. Amazon djeluje kao trgovac na malo na vlastitoj višestranj platformi i istodobno omogućuje trećim prodavateljima da prodaju preko te iste platforme. Amazon ima pristup važnim nejavnim podacima tih trećih prodavatelja. Amazon te podatke unosi u svoje algoritme za maloprodaju i koristi ih za prilagođavanje svojih maloprodajnih ponuda na štetu ostalih prodavatelja na višestranj platformi. Prema preliminarnom stajalištu Komisije, to ponašanje omogućuje poduzetniku Amazon da iskorištava svoj vladajući položaj na tržištu pružanja usluga višestrane platforme u Francuskoj i Njemačkoj.

Komisija je isto tako u studenome 2020. pokrenula drugu službenu protumonopolsku istragu o poslovnim praksama Amazona⁹¹. Istraga se odnosi na potencijalno davanje prednosti vlastitim proizvodima i uslugama te diskriminirajuće prakse na višestranj platformi kojom upravlja Amazon. Komisija sumnja na to da Amazon na svojoj višestranj platformi možda daje prednost vlastitim maloprodajnim ponudama i ponudama prodavatelja koji koriste Amazonove logističke usluge i usluge isporuke (takozvano izvršenje narudžbi koje obavljaju prodavatelji na Amazonovoj platformi). Komisija posebno istražuje kriterije koje Amazon određuje radi odabira pobjednika u okviru funkcije „Buy box” na svojoj višestranj platformi. Komisija istražuje i kriterije za odabir koji prodavateljima omogućuju nudište proizvoda kupcima koji koriste uslugu Amazon Prime (Amazonov program vjernosti kupaca). Ti kriteriji mogu dovesti do povlaštenog tretmana za Amazonovo maloprodajno poslovanje ili prodavatelje čije narudžbe izvršava Amazon. Da bi prodavatelji uspješno prodavali na Amazonovoj višestranj platformi, od ključne je važnosti da njihov proizvod bude prikazan u okviru funkcije *Buy box* i da dopru do kupaca koji koriste uslugu Amazon Prime.

Komisija je u lipnju 2020. pokrenula četiri službene istrage protiv poduzetnika *Apple*. Komisija istražuje krši li *Apple* svojim uvjetima i drugim mjerama za integriranje usluge *Apple Pay* u trgovačke aplikacije i na internetske stranice na uređajima *iPhone* i *iPad* protumonopolska pravila EU-a. Komisija istražuje i *Apple*ovo ograničavanje pristupa funkciji za beskontaktno plaćanje („dodirni i plati”) koja koristi tehnologiju komunikacije bliskog polja (NFC) na uređajima *iPhone* za plaćanja u trgovinama te istražuje navodno odbijanje davanja pristupa usluzi *Apple Pay*⁹².

Osim toga, provode se i dvije istrage na temelju zasebnih pritužbi poduzetnika *Spotify* i jednog distributera e-knjiga/audioknjiga o učinku pravila trgovine aplikacija *App Store* na tržišno natjecanje u području internetskog prijenosa glazbe i e-knjiga/audioknjiga. U okviru

⁹⁰ Suzbijanje monopola: Komisija šalje Amazonu obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku u vezi s korištenjem nejavnih podataka neovisnih prodavatelja i pokreće drugu istragu o poslovnim praksama u e-trgovini, Komisijino priopćenje za medije od 10. studenoga 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2077.

⁹¹ Predmet AT.40703 Amazon – Buy Box, Odluka Komisije od 10. studenoga 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40703/40703_67_4.pdf.

⁹² Suzbijanje monopola: Komisija pokreće istragu o *Apple*ovim praksama koje se odnose na uslugu *Apple Pay*, Komisijino priopćenje za medije od 16. lipnja 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1075.

tih istraga Komisija istražuje krši li Apple svojim pravilima za programere aplikacija o distribuciji aplikacija putem trgovine App Store pravila EU-a o tržišnom natjecanju⁹³. Istrage se posebno odnose na obvezno korištenje Appleova vlasničkog sustava za kupnju unutar aplikacije (što uključuje to da Apple programerima aplikacija naplaćuje proviziju od 30 % na naknade za pretplatu) i na ograničenja mogućnosti programera da obavijeste korisnike uređaja iPhone i iPad o alternativnim jeftinijim mogućnostima kupnje izvan aplikacija. Ponašanjem koje je predmet istrage može se osi toga programere konkurentskih aplikacija onemogućiti da kao posrednici dobivaju važne podatke korisnika, dok Apple može dobiti važne podatke o aktivnostima i ponudama svojih konkurenata.

Kako bi mogla dobiti sveobuhvatnije razumijevanje pitanja tržišnog natjecanja, dinamike na tržištu i problema u poslovanju u sektoru potrošački usmjerenog „interneta stvari”, Komisija je u srpnju 2020. pokrenula sektorsku istragu o internetu stvari⁹⁴. Komisija će ispitati ponašanja kojima bi se moglo ograničavati ili narušavati tržišno natjecanje, a koja bi mogla zahtijevati ranu intervenciju. Konačno izvješće objavit će se 2022.

Komisija je u srpnju 2020. izrekla novčanu kaznu trima dobavljačima (*Orbia*, *Clariant* i *Celanese*) u ukupnom iznosu od 260 milijuna EUR zbog tajnog dogovaranja o kupnji etilena po najnižoj mogućoj cijeni na štetu prodavatelja etilena⁹⁵. Etilen je zapaljiva kemikalija koja se prvenstveno koristi za proizvodnju polietilena – najčešće korištene vrste plastike danas. Sva društva priznala su svoje sudjelovanje u kartelu, pomagala Komisiji u njezinoj istrazi i pristala na nagodbu. Četvrtom sudioniku u kartelu, poduzetniku Westlake, nije izrečena novčana kazna jer je otkrio postojanje kartela Komisiji.

Komisija je u rujnu 2020. zaključila još dvije istrage o kartelima za automobilske dijelove⁹⁶. Izrekla je novčanu kaznu proizvođačima *Brose* i *Kiekert* u ukupnom iznosu od 18 milijuna EUR. Poduzetnici *Magna* i *Brose* sudjelovali su u bilateralnom kartelu za module za vrata i regulatore za prozore⁹⁷, dok su poduzetnici *Magna* i *Kiekert* imali tajne dogovore o kvakama i zatvaračima. Navedena su društva u obama kartelima namještala cijene i razmjenjivala poslovno osjetljive informacije. Poduzetniku *Magna* nije izrečena novčana kazna jer je to društvo otkrilo postojanje obaju kartela Komisiji.

Sporazum između Teve i Cephalona o plaćanju za odgodu

Komisija je u studenome 2020. izrekla novčanu kaznu⁹⁸ farmaceutskim društvima Teva i Cephalon u iznosu od 60,5 milijuna EUR zbog dogovora o tome da se za nekoliko godina odgodi ulazak na tržište jeftinije generičke verzije Cephalonova lijeka za poremećaje spavanja, modafinila, nakon što su istekli

⁹³ Suzbijanje monopola: Komisija pokreće istrage o pravilima Appleove trgovine aplikacija App Store, Komisijino priopćenje za medije od 16. lipnja 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1073.

⁹⁴ Odluka Komisije od 16. srpnja 2020. o pokretanju sektorske istrage o proizvodima i uslugama povezanim s potrošačkim internetom stvari u skladu s člankom 17. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003, COM(2020) 4754 final. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/IoT_decision_initiating_inquiry_en.pdf.

⁹⁵ Predmet AT.40410 Etilen, Odluka Komisije od 14. srpnja 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40410/40410_1654_6.pdf.

⁹⁶ Komisija je posljednjih godina zbog kartelskih aktivnosti izrekla novčane kazne dobavljačima automobilskih ležajeva, kablskih snopova za automobile, fleksibilne pjene koja se koristi u automobilskim sjedalima, parking grijača za automobile i kamione, alternatora i pokretača, sustava za klimatizaciju i hlađenje motora, sustava osvjetljenja, sustava za sigurnost osoba u vozilu te svjećica, kočnih sustava, sigurnosnih pojaseva, zračnih jastuka i upravljača.

⁹⁷ Predmet AT.40299 Sustavi zatvaranja, Odluka Komisije od 29. rujna 2020., verzija odluke za javnost nije još dostupna.

⁹⁸ Vidjeti: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2220.

Cephalonovi glavni patenti. Sporazum je sklopljen mnogo prije nego što je Teva preuzela Cephalon. Tim su sporazumom prekršena protumonopolska pravila EU-a te je prouzročena znatna šteta pacijentima i zdravstvenim sustavima u EU-u umjetnim održavanjem visokih cijena za modafinil.

Odluka se odnosi na sporazum o nagodbi o patentu kojim je Cephalon potaknuo Tevu da ne ulazi na tržište s generičkom verzijom modafinila, u zamjenu za paket poslovnih transakcija koje su bile korisne Tevi i određene isplate u novcu. Teva je imala vlastite patente koji su se odnosili na postupak proizvodnje modafinila te je bila spremna ući na tržište modafinila sa svojom generičkom verzijom, koju je već počela prodavati u Ujedinjenoj Kraljevini. Tada se Teva dogovorila s Cephalonom o tome da će se povući s tržišta i da neće dovoditi u pitanje Cephalonove patente. U okviru istrage Komisije utvrđeno je da su tijekom nekoliko godina predmet i učinak tog sporazuma o „plaćanju za odgodu” bili isključivanje Teve kao konkurenta i omogućivanje Cephalonu da nastavi naplaćivati visoke cijene unatoč tomu što su njegovi glavni patenti za modafinil davno istekli.

4.2. Kontrola koncentracija pridonijela je digitalnoj tranziciji i ojačala jedinstveno tržište

Opći sud poništio je u svibnju 2020. Odluku Komisije iz 2016. kojom se zabranjuje koncentracija između društava *Hutchinson 3G* i *Telefonica UK*⁹⁹. Komisija je utvrdila da bi koncentracija kojom se broj mobilnih operatera smanjuje s četiri na tri dovela do povećanja cijena i ograničavanja izbora za potrošače na tržištu mobilne telefonije u Ujedinjenoj Kraljevini. Opći sud potvrdio je da Komisija može zabraniti koncentracije kojima se ne stvara ili ne jača vladajući položaj, ali samo ako bi određena koncentracija utjecala na tržišno natjecanje u sličnoj mjeri kao i učinak vladajućeg položaja. Opći sud utvrdio je da Komisija nije uspjela dokazati da bi se tom koncentracijom uklonio značajan konkurentski pritisak, što bi stoga dovelo do bitnog ograničavanja učinkovitog tržišnog natjecanja. Komisija je na tu presudu uložila žalbu Sudu Europske unije.

Komisija je u studenome 2020. odobrila, podložno preuzimanju obveza, predloženo stjecanje poduzetnika *Covage* od strane poduzetnika *SFR FTTH*, koji je društvo pod zajedničkom kontrolom poduzetnika *Altice*, *Allianz* i *Omers*¹⁰⁰. Poduzetnici *SFR FTTH* i *Covage* veliki su

⁹⁹ Predmet T-399/16, *CK Telecoms UK Investments Ltd protiv Europske komisije*, presuda Općeg suda od 28. svibnja 2020. Vidjeti: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=T-399/16>.

¹⁰⁰ Predmet M.9728 *Altice/Omers/Allianz/Covage*, Odluka Komisije od 27. studenoga 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_9728.

operateri optičkih mreža u Francuskoj. Poduzetnik Covage prodaje usluge pristupa optičkoj mreži na veleprodajnoj razini dok poduzetnik Altice posluje i na veleprodajnoj i na maloprodajnoj razini. Komisija je utvrdila da bi predmetnom transakcijom poduzetnik nastao koncentracijom dobio vrlo jak položaj na tržištu za veleprodaju usluga FTTO („optička vlakna do ureda”). Stoga bi alternativni maloprodajni pružatelji usluga imali manje alternativnih veleprodajnih pružatelja usluga. Budući da bi poduzetnik Covage bio vertikalno integriran u maloprodajne aktivnosti poduzetnika SFR, subjekt nastao koncentracijom imao bi i mogućnost i poticaj da spriječi pristup maloprodajnih konkurenata optičkom kapacitetu poduzetnika Covage na veleprodajnoj razini. Poduzetnik SFR ponudio je preuzimanje obveze prodaje 95 % poslovanja poduzetnika Covage koje se odnosi na uslugu FTTO te je ponudio preuzimanje obveze sklapanja prijelaznog ugovora o pružanju usluga kako bi se dijelu poslovanja koje se prodaje omogućilo postizanje potpune neovisnosti.

Komisija je u prosincu 2020. uvjetno odobrila stjecanje poduzetnika *Fitbit* od strane poduzetnika *Google* ¹⁰¹. Fitbit razvija, proizvodi i distribuira pametne satove i uređaje za mjerenje tjelesne aktivnosti. Komisija je bila zabrinuta da bi Google mogao koristiti Fitbitove baze podataka kako bi povećao svoju već ionako golemu količinu podataka u svrhu personaliziranja oglasa. Osim toga, Google bi konkurentima mogao ograničiti pristup Fitbitovu internetskom aplikacijskom programskom sučelju (API) i staviti konkurentske proizvođače uređaja koji se nose na zapešću u nepovoljan položaj smanjenjem interoperabilnosti njihovih uređaja s pametnim telefonima koji koriste operativni sustav Android. Kako bi dobio odobrenje, Google se obvezao da neće koristiti Fitbitove podatke za Googleove oglase i da će te podatke držati odvojeno u izoliranom sustavu podataka. Google se obvezao i na to da će relevantnim trećim stranama, bez naknade i podložno pristanku korisnika, i dalje omogućivati pristup podacima o zdravlju i tjelesnoj kondiciji korisnika te pristup softverskim aplikacijama putem Fitbitova internetskog aplikacijskog programskog sučelja. Osim toga, obvezao se i na to da će konkurentskim uređajima koji se nose na zapešću nastaviti omogućivati interoperabilnost s pametnim telefonima koji koriste operativni sustav Android. Konačno, preuzete obveze uključuju i ubrzani mehanizam za rješavanje sporova kojim se treće strane mogu koristiti.

U sektoru opskrbe motornim gorivima i srodnim proizvodima Komisija je u srpnju 2020. uvjetno odobrila stjecanje poduzetnika *Grupa Lotos* od strane poduzetnika *PKN Orlen*. Oba su poduzetnika velika vertikalno integrirana naftno-plinska društva iz Poljske ¹⁰². Komisija je bila zabrinuta da bi predmetna transakcija, kako je prvotno prijavljena, naštetila tržišnom natjecanju na tržištu motornih goriva u Poljskoj, tržištu mlaznog goriva u Poljskoj i Češkoj te tržištu srodnih proizvoda, kao što su različite vrste bitumena, u Poljskoj. PKN Orlen ponudio je preuzeti paket obveza prodaje dijelova poslovanja i druge obveze. Taj je paket uključivao prodaju udjela u rafineriji, skladišta, maloprodajnih benzinskih postaja i postrojenja za proizvodnju bitumena. Komisija je zaključila da bi se tim korektivnim mjerama konkurentima omogućilo učinkovito tržišno natjecanje sa subjektom nastalim koncentracijom.

¹⁰¹ Predmet M.9660 Google/Fitbit, Odluka Komisije od 17. prosinca 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_9660.

¹⁰² Predmet M.9014 PKN Orlen/Grupa Lotos, Odluka Komisije od 14. srpnja 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_9014.

U sektoru željezničkog prometa Komisija je u srpnju 2020. uvjetno odobrila stjecanje poduzetnika *Bombardier Transportation* od strane poduzetnika *Alstom*¹⁰³. Alstom i Bombardier svjetski su predvodnici u željezničkom prometu te se natječu u proizvodnji i isporuci vlakova vrlo velikih brzina („željeznička vozila vrlo velikih brzina”) i rješenja za željezničku signalizaciju. Komisija je zaključila da bi predmetna transakcija dovela do ozbiljnih problema povezanih s tržišnim natjecanjem. Alstom bi postao neosporni predvodnik na tržištu željezničkih vozila vrlo velikih brzina i željezničkih vozila koja prometuju glavnim prugama te na tržištu signalizacije za glavne pruge. Komisija je prihvatila sveobuhvatni paket obveza čije su preuzimanje ponudili sudionici koncentracije, a te se obveze sastoje od prodaje željezničkih platformi i proizvodnih postrojenja za željeznička vozila vrlo velikih brzina i željeznička vozila koja prometuju glavnim prugama. Alstom i Bombardier ponudili su i preuzimanje obveze da će konkurente u području signalizacije opskrbljivati starim jedinicama u vozilima te da će im navesti informacije potrebne za povezivanje sustava i podršku.

¹⁰³ Predmet M.9779 Alstom/Bombardier Transportation, Odluka Komisije od 31. srpnja 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_9779.

Koncentracija Fiat Chrysler/Peugeot

U automobilskom sektoru Komisija je odobrila, nakon temeljite istrage i podložno uvjetima, koncentraciju između poduzetnika Fiat Chrysler Automobiles (FCA) i poduzetnika Peugeot SA (PSA)¹⁰⁴. Tom je transakcijom nastala četvrta najveća automobilska grupa na svijetu, pod nazivom Stellantis. Komisija je zaključila da bi predmetna koncentracija naštetila tržišnom natjecanju na tržištu malih lakih gospodarskih vozila u nekoliko država članica. Sudionici koncentracije obvezali su se proširiti postojeći sporazum o suradnji između poduzetnika PSA i poduzetnika Toyota za mala laka gospodarska vozila. Poduzetnik PSA proizvodi vozila poduzetnika Toyota koja se prodaju u EU-u. Proširenim sporazumom povećat će se proizvodni kapacitet koji je na raspolaganju poduzetniku Toyota te će se smanjiti transferne cijene za vozila i povezane rezervne dijelove i dodatke. Tim se mjerama poduzetniku Toyota omogućuje učinkovito natjecanje s poduzetnikom Stellantis i širenje na tržištu EU-a za mala laka gospodarska vozila. Nadalje, poduzetnici FCA i PSA pristali su na izmjenu sporazuma o popravcima i održavanju koje su sklopili sa svojim mrežama serviser. Olakšat će se pristup mrežama serviser, čime će se konkurentima i novim sudionicima na tržištu omogućiti da se natječu na tržištu za mala laka gospodarska vozila.

4.3. Državnim potporama olakšana je digitalna tranzicija i zaštita jedinstvenog tržišta

Da bi se ostvarili EU-ovi ciljevi povezivosti do 2025. utvrđeni u digitalnoj strategiji¹⁰⁵ od ključne su važnosti širokopojasna infrastruktura koja zadovoljava potrebe za vrlo visokim digitalnim brzinama, kapaciteti i kvaliteta. Državnim potporama pridonosi se uvođenju širokopojasnih mreža visokih performansi u EU-u jer se tim potporama rješavaju problemi nefunkcioniranja tržišta, to jest rješavaju se problemi u situacijama i na područjima gdje komercijalni operateri nemaju poticaja za pružanje dostatne pokrivenosti širokopojasnom mrežom.

Komisija je u kolovozu 2020. odobrila program vaučera u vrijednosti od 200 milijuna EUR u cilju pomaganja obiteljima s niskim prihodima u Italiji da ostvare pristup širokopojasnim uslugama visoke brzine¹⁰⁶. Tim programom državnih potpora smanjit će se digitalni jaz u Italiji, uz istodobno ograničavanje mogućih narušavanja tržišnog natjecanja. Komisija je u prosincu 2020. odobrila i program vaučera u vrijednosti od 20 milijuna EUR kako bi studenti u Grčkoj imali pristup širokopojasnim uslugama i imali koristi od učenja na daljinu putem interneta¹⁰⁷.

Komisija je, na temelju pravila EU-a o državnim potporama, odobrila njemački program kojim se podupire uvođenje širokopojasnih mreža vrlo visokog kapaciteta u Njemačkoj¹⁰⁸. Cilj je programa razvijati novu infrastrukturu za povezivanje s vrlo visokim kapacitetom koja se financira iz javnih sredstava i koja će omogućiti brži internet kućanstvima, poduzećima i

¹⁰⁴ Predmet M.9730 FCA/PSA, Odluka Komisije od 21. prosinca 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_9730.

¹⁰⁵ Komunikacija Komisije „Izgradnja digitalne budućnosti Europe”, 19. veljače 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf.

¹⁰⁶ Predmet SA.57495 Italija – Vaučeri za širokopojasni pristup za određene kategorije obitelji, COM(2020) 5269 final, Odluka Komisije od 4. kolovoza 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202037/286902_2187163_119_2.pdf.

¹⁰⁷ Predmet SA.57357 Grčka – Program vaučera za širokopojasni pristup za studente, COM(2020) 8441 final, Odluka Komisije od 3. prosinca 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/20212/288333_2230042_140_2.pdf.

¹⁰⁸ Predmet SA.52732 Njemačka – Nacionalni gigabitni program, COM(2020) 7859 final, Odluka Komisije od 13. studenoga 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202048/288295_2213478_121_2.pdf.

javnim institucijama u Njemačkoj. Njemačka će prednost dati kućanstvima koja imaju pristup brzinama manjima od 100 megabita u sekundi kako bi pridonijela smanjenju digitalnog jaza između ruralnih i urbanih područja u Njemačkoj. U okviru tog programa Njemačka namjerava do kraja 2025. učiniti gigabitne mreže dostupnima svim građanima.

5. Doprinos politike tržišnog natjecanja EU-a zelenoj tranziciji

EU ima čvrstu ambiciju boriti se protiv klimatskih promjena i uništavanja okoliša te poticati provedbu europskog zelenog plana kao europske strategije rasta. Zelene inovacije nisu samo u središtu političke ambicije EU-a, već se odražavaju i u njegovim regulatornim prijedlozima i prioritetima financiranja. Politika tržišnog natjecanja EU-a može pridonijeti ostvarivanju ciljeva i ciljnih vrijednosti u području zaštite okoliša i klime, uključujući dekarbonizaciju gospodarstva i prijelaz u prometnom sektoru s onečišćujućih fosilnih goriva na alternativna goriva u skladu s Komisijinom politikom mobilnosti.

U tom je kontekstu Komisija u listopadu 2020. objavila [poziv na dostavu komentara o tome kako pravila o tržišnom natjecanju funkcioniraju u kombinaciji s politikama održivosti](#)¹⁰⁹. Komisija je pozvala razne dionike, uključujući stručnjake za tržišno natjecanje, akademsku zajednicu, predstavnike industrije, skupine za zaštitu okoliša i organizacije za zaštitu potrošača, da dostave svoja stajališta i druge doprinose o tome kako protumonopolska politika, politika kontrole koncentracija i politika državnih potpora funkcioniraju u kombinaciji s politikom zaštite okoliša i klimatskom politikom. Ti su doprinosi služili kao temelj za [konferenciju](#) koja je održana u veljači 2021. Objava izvješća o razmišljanjima iznesenima u okviru postupka savjetovanja predviđena je za sredinu 2021.

5.1. Državne potpore olakšavaju zelenu tranziciju

U području kontrole državnih potpora Komisija je ocjenjivala i odobravalu državne mjere kojima se promiče uvođenje obnovljivih izvora energije, poboljšanje energetske učinkovitosti, podupiranje, prema potrebi, uvođenja infrastrukture za mobilnost s nultim/niskim emisijama, poticanje potražnje za vozilima s nultim/niskim emisijama za javni i privatni prijevoz te smanjenje emisija CO₂ i drugih plinova (uključujući mjere dekarbonizacije) ili poboljšanje kružnosti.

Komisija je u srpnju 2020. odobrila program kojim se podupire proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora u Irskoj, pod nazivom Program potpore za električnu energiju iz obnovljivih izvora (engl. *Renewable Electricity Support Scheme – RESS*)¹¹⁰. Program RESS pomoći će Irskoj da ostvari svoj nacionalni cilj postupnog napuštanja fosilnih goriva te da udio električne energije koja se proizvodi iz obnovljivih izvora dosegne 70 % do 2030. Komisija je utvrdila je da je potpora potrebna, da ima poticajni učinak i da je razmjerna i ograničena na neophodni minimum jer će iznosi potpore biti utvrđeni putem konkurentnih dražbi. Ovaj slučaj pokazuje i kako treba podupirati projekte koje razvijaju zajednice za

¹⁰⁹ Politika tržišnog natjecanja za potporu zelenom planu – Poziv na dostavu komentara, memorandum Komisije od 13. listopada 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/information/green_deal/call_for_contributions_hr.pdf.

¹¹⁰ Predmet SA.54683 Irski program potpore za električnu energiju iz obnovljivih izvora, Odluka Komisije od 20. srpnja 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_54683.

energiju iz obnovljivih izvora te za zajednice koje su domaćini projekata koji se podupiru u okviru programa RESS u skladu s pravilima o državnim potporama.

Komisija je u svibnju 2020. zaključila da je nadoknada u iznosu od 52,5 milijuna EUR koju je odobrila Nizozemska za prijevremeno zatvaranje termoelektrane na ugljen Hemweg bila u skladu s pravilima EU-a o državnim potporama¹¹¹. Ta će mjera pridonijeti smanjenju emisija CO₂ i pritom neće neopravdano narušavati tržišno natjecanje na jedinstvenom tržištu. Komisija je donijela sličnu odluku u odnosu na nadoknade za prijevremeno zatvaranje termoelektrana na ugljen u Njemačkoj¹¹².

Komisija je u studenome 2020. odobrila rumunjski program kojim se podupire izgradnja i/ili modernizacija sustava za centralizirano grijanje koji se temelje isključivo na energiji iz obnovljivih izvora¹¹³. Ta će mjera omogućiti prijelaz s proizvodnje energije iz fosilnih goriva na proizvodnju toplinske energije iz obnovljivih izvora. Pravilima o državnim potporama državama članicama dopušta se da podupiru proizvodnju i distribuciju energije u okviru centraliziranog grijanja, što podliježe određenim uvjetima utvrđenima u Smjernicama o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju. U planu ulaganja za europski zeleni plan, koji je Komisija objavila u siječnju 2020., državama članicama dopušta se da povećaju najviši iznos potpore za proizvodnju energije u okviru centraliziranog grijanja.

Komisija je u prosincu 2020. odobrila nizozemski program u vrijednosti od 30 milijardi EUR za potporu projektima kojima se smanjuju emisije stakleničkih plinova u Nizozemskoj¹¹⁴. Taj će program (*Stimulering Duurzame Energieproductie* (SDE++)) pridonositi ciljevima zaštite okoliša EU-a bez neopravdanog narušavanja tržišnog natjecanja. Bit će otvoren za projekte koji se temelje na raznim tehnologijama (električna energija iz obnovljivih izvora, plin i toplinska energija iz obnovljivih izvora, korištenje otpadne topline iz industrije i toplinskih crpki, elektrifikacija industrijskih postupaka proizvodnje topline i elektrifikacija proizvodnje vodika te hvatanje i skladištenje ugljika za industrijske postupke, uključujući proizvodnju vodika i spaljivanje otpada), a ti će projekti dobivati potporu u okviru natječaja na temelju iznosa smanjenja emisija CO₂ (u tonama) u odnosu na polazne vrijednosti.

Drugi važan projekt od zajedničkog europskog interesa (VPZEI) o baterijama

Tijekom cijele 2020. vodile su se rasprave između dvanaest država članica i Komisije o drugom VPZEI-ju o vrijednosnom lancu baterija. U prosincu 2020., Austrija, Belgija, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Italija, Njemačka, Poljska, Slovačka, Španjolska i Švedska zajednički su prijavile drugi VPZEI o baterijama za elektromobilnost i skladištenje energije. U okviru tog projekta, koji se naziva *European Battery Innovation*, podupirat će se istraživanja i inovacije u vrijednosnom lancu baterija. Navedenih dvanaest država članica u nadolazećim će godinama izdvojiti približno

¹¹¹ Predmet SA.54537 Nizozemska – Zabrana korištenja ugljena za proizvodnju električne energije u Nizozemskoj, Odluka Komisije od 12. svibnja 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/1/202025/284556_2165085_151_2.pdf.

¹¹² Predmet SA.58181 Natječajni mehanizam za postupni prestanak korištenja kamenog ugljena u Njemačkoj, Odluka Komisije od 25. studenoga 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_2208.

¹¹³ Predmet SA.55433 Rumunjska – Projekti za centralizirano grijanje na temelju obnovljivih izvora energije, Odluka Komisije od 6. studenoga 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/1/20214/287759_2235900_143_2.pdf.

¹¹⁴ Predmet SA.53525 Nizozemska – Program SDE++ za projekte smanjenja emisija stakleničkih plinova, uključujući proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, Odluka Komisije od 14. prosinca 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_53525.

2,9 milijardi EUR za taj projekt. Očekuje se da će se tim javnim sredstvima potaknuti dodatnih 9 milijardi EUR privatnih ulaganja. Projekt dopunjuje prvi VPZEI u vrijednosnom lancu baterija, koji je Komisija odobrila u prosincu 2019. Projekt je u skladu s politikama Komisije o prijelazu s korištenja fosilnih goriva štetnih za okoliš na tehnologije alternativnih goriva te je u skladu s dvostrukom tranzicijom u gospodarstvu EU-a u okviru europskog zelenog plana i digitalne strategije¹¹⁵. Komisija je u siječnju 2021. donijela odluku kojom je odobrila ovaj VPZEI¹¹⁶.

Tijekom 2020. nastavile su se rasprave između Komisije, država članica i predstavnika industrije o mogućim novim VPZEI-jevima u području tehnologija vodika, industrija s niskim emisijama ugljika, mikroelektronike i baterija.

5.2. Provedba protumonopolskih pravila i kontrola koncentracija pridonose zelenoj tranziciji

Provedba protumonopolskih pravila može biti usmjerena ne samo na ponašanje poduzeća kojim se potencijalno nastoji ograničiti tržišno natjecanje u razvoju čistih tehnologija, već i na odvratanje od ponašanja kojim se nastoji onemogućiti pristup bitnim infrastrukturama ili slobodnom toku resursa koji su potrebni za kružno gospodarstvo i ostvarivanje ciljeva iz europskog zelenog plana.

Komisija je 2020. nastavila svoju istragu protiv poduzetnika BMW, Daimler i VW (Volkswagen, Audi i Porsche) zbog sumnji na ograničavanje tržišnog natjecanja u području tehnologije za pročišćavanje emisija¹¹⁷.

Mjere provedbe protumonopolskih pravila mogu imati ulogu i u podupiranju cilja iz europskog zelenog plana o razvoju konkurentnog i privlačnog sektora željezničkog prijevoza putnika. U tom je kontekstu Komisija nastavila svoje tekuće istrage¹¹⁸. U predmetu Češke željeznice, pozicionirani željeznički prijevoznik České dráhy (ČD) pod sumnjom je da primjenjuje predatorske cijene na putničkoj željezničkoj liniji Prag–Ostrava, koja je okosnica češke željezničke mreže. Komisija je u listopadu 2020. prijevozniku České dráhy poslala obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku¹¹⁹.

¹¹⁵ Komunikacija Komisije „Izgradnja digitalne budućnosti Europe”, 19. veljače 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf.

¹¹⁶ Državne potpore: Komisija odobrila 2,9 milijardi EUR javne potpore koju dvanaest država članica dodjeljuje za drugi paneuropski projekt istraživanja i inovacija duž cijelog vrijednosnog lanca baterija, Komisijino priopćenje za medije od 26. siječnja 2021. Vidjeti: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/IP_21_226. Verzija odluke koja nije povjerljiva bit će dostupna u registru državnih potpora na internetskim stranicama za tržišno natjecanje pod brojevima predmeta SA.55855 (Austrija), SA.55840 (Belgija), SA.55846 (Finska), SA.55858 (Francuska), SA.56665 (Grčka), SA.55844 (Hrvatska) SA.55813 (Italija), SA.55831 (Njemačka), SA.55859 (Poljska), SA.55819 (Slovačka), SA.55896 (Španjolska) i SA.55854 (Švedska). Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/register/.

¹¹⁷ Predmet AT.40178 Emisije iz automobila, Obavijest Komisije od 5. travnja 2019. o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_2008.

¹¹⁸ Komisija će nastaviti svoje protumonopolske istrage, među ostalim i u predmetu koji se odnosi na sumnje na primjenu predatorskih cijena na putničkoj željezničkoj liniji Prag–Ostrava, koja je okosnica češke željezničke mreže.

¹¹⁹ Predmet AT.40156 Češke željeznice. Komisija je poslala obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku prijevozniku České dráhy zbog navodne primjene predatorskih cijena. Vidjeti: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2017.

6. Gospodarstvo u interesu građana – doprinos politike tržišnog natjecanja EU-a ostvarivanju povezanije i pravednije gospodarske i monetarne unije

Socijalno tržišno gospodarstvo temelj je na kojem je izgrađen EU, a podupire ga politika tržišnog natjecanja EU-a. Pojedinci i poduzeća ostvaruju uspjehe kad gospodarstvo funkcionira u njihovu interesu. Komisija je 2020. podupirala taj glavni cilj Komisije promicanjem pozitivnog pristupa tržišnom natjecanju, jednakih uvjeta i digitalnog narativa u aktivnostima usmjerenima na provedbu paketa za oporavak u kontekstu europskog semestra, unije tržišta kapitala, bankovne unije i učinkovitog oporezivanja¹²⁰.

6.1. Osiguravanje održivosti u bankovnom sektoru

U 2020. nije bilo novih pojedinačnih predmeta o državnim potporama financijskim institucijama. Međutim, Komisija je odobrila produljenja već postojećih programa u okviru kojih države članice mogu pomoći, ako bi to bilo potrebno u konkretnom slučaju, oko urednog izlaska s tržišta vrlo malih financijskih institucija ili kreditnih unija u teškoćama. Komisija je odobrila takve programe u Poljskoj, Italiji i Irskoj¹²¹. Komisija je odobrila i programe likvidnosne pomoći za održive banke s privremenim problemima s likvidnošću, ako bi to bilo potrebno u konkretnom slučaju, u Grčkoj i Italiji¹²².

Države članice nastavile su promicati osnivanje ili širenje razvojnih banaka. Sa stajališta državne potpore, razvojne banke financirane javnim sredstvima mogu djelovati u okviru dobro utvrđenih zadaća usmjerenih na otklanjanje problema nefunkcioniranja tržišta i pod uvjetom da ne istiskuju poslovne financijske institucije. Komisija je 2020. odobrila financiranje za Invest International, novu razvojnu financijsku instituciju u Nizozemskoj¹²³. Komisija je odobrila i financiranje za osnivanje Škotske nacionalne investicijske banke¹²⁴.

¹²⁰ Komunikacija Komisije: Akcijski plan za borbu protiv utaje poreza i pojednostavnjenje oporezivanja (drugo tromjesečje 2020.), naveden u prilagođenom Programu rada Komisije za 2020., COM(2020) 440 final, prilozi 1. i 2., 27.5.2020.

¹²¹ Predmet SA.58389 Peto produljenje sanacijskog programa za zadružne banke i male poslovne banke, Odluka Komisije od 29. listopada 2020., Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_58389; predmet SA.56635 Deseto produljenje programa za urednu likvidaciju kreditnih unija, Odluka Komisije od 8. lipnja 2020., Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_56635; predmet SA.57053 Jedanaesto produljenje programa za restrukturiranje i stabilizaciju kreditnih unija, Odluka Komisije od 8. svibnja 2020., Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57053; predmet SA.58819 Dvanaesto produljenje programa za restrukturiranje i stabilizaciju kreditnih unija, Odluka Komisije od 30. listopada 2020., Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_58819; predmet SA.57378 Šesnaesto produljenje programa za sanaciju kreditnih unija za razdoblje 2020.–2021., Odluka Komisije od 12. lipnja 2020., Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57378; predmet SA.57516 Talijanski program za urednu likvidaciju malih banaka, Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=3.

¹²² Predmet SA.57262 Produljenje grčkog programa državnih jamstava za banke za razdoblje od 1. lipnja 2020. do 30. studenoga 2020. (članak 2. Zakona 3723/2008), Odluka Komisije od 16. lipnja 2020., Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57262; predmet SA.57515 COVID-19 – Talijanski program likvidnosne pomoći za banke, Odluka Komisije od 10. studenoga 2020., Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57515.

¹²³ Predmet SA.55465 Invest International, Odluka Komisije od 29. svibnja 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_55465.

¹²⁴ Predmet SA.54780 Škotska nacionalna investicijska banka, Odluka Komisije od 5. studenoga 2020. Vidjeti:

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_54780.

Konačno, Komisija je odobrila osnivanje nove nacionalne razvojne banke u Portugalu – *Banco Português de Fomento*¹²⁵. Tijekom 2020. nastavili su se primjenjivati programi bez potpora u Italiji („GACS”) i Grčkoj („Hercules”), koji su uvedeni radi rješavanja naslijeđenih problema s visokim razinama neprihodonosnih zajmova. Ti su programi uspješan primjer toga kako države članice mogu pomoći bankama u čišćenju njihovih bilanci, a da pritom ne dodjeljuju potpore niti narušavaju tržišno natjecanje.

6.2. Poduzimanje mjera protiv selektivnih poreznih prednosti

Borba protiv utaje i izbjegavanja plaćanja poreza među glavnim je prioritetima Komisije. Komisija je 2020. nastavila istragu o navodnim državnim potporama koje je Nizozemska dodijelila poduzetnicima Inter IKEA, Starbucks i Nike, o navodnoj potpori koju je Luksemburg dodijelio poduzetniku Huhtamäki, i o navodnoj potpori koju je Belgija dodijelila za 39 pojedinačnih korisnika belgijskog sustava izuzeća od oporezivanja viška dobiti.

U srpnju 2020. Opći sud poništio je odluku Komisije iz 2016. u kojoj je Komisija utvrdila da su dva irska porezna rješenja u korist poduzetnika *Apple* činila nespojivu državnu potporu. Opći sud presudio je da Komisija nije uspjela u dovoljnoj mjeri dokazati da je poduzetniku *Apple* dodijeljena selektivna gospodarska prednost¹²⁶. Opći sud smatrao je da Komisija nije uspjela dokazati da su pobijana porezna rješenja bila rezultat diskrecijske ovlasti kojom su se irska porezna tijela koristila. Nadalje, Opći sud smatrao je da Komisija nije uspjela dokazati da su u pobijanim poreznim rješenjima postojale metodološke pogreške koje bi dovele do umanjenja oporezive dobiti poduzetnika *Apple* u Irskoj. Komisija je na tu presudu uložila žalbu Sudu Europske unije¹²⁷.

7. Udruživanje snaga radi poticanja europske i globalne kulture tržišnog natjecanja

7.1. Suradnja s nacionalnim tijelima za tržišno natjecanje u okviru Europske mreže za tržišno natjecanje

Komisija i nacionalna tijela za tržišno natjecanje iz svih država članica EU-a nastavila su 2020. surađivati i osiguravati usklađenu primjenu članaka 101. i 102. UFEU-a preko Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN)¹²⁸. Cilj je ECN-a izgradnja djelotvornog pravnog okvira za provedbu prava tržišnog natjecanja EU-a protiv poduzeća koja primjenjuju prekogranične poslovne prakse kojima se ograničava tržišno natjecanje.

¹²⁵ Predmet SA.55719 Banco Português de Fomento, Odluka Komisije od 4. kolovoza 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_55719.

¹²⁶ Predmeti T- 778/16 i T- 892/16 Državne potpore – Potpora koju je provela Irska – Odluka kojom se potpora proglašava nespojivom s unutarnjim tržištem i nezakonitom te se nalaže njezin povrat – Prethodna porezna mišljenja (*tax ruling*) – Selektivne porezne prednosti – Načelo poslovanja po tržišnim uvjetima, presude od 15. srpnja 2020. Vidjeti: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=228621&doclang=hr>.

¹²⁷ Izjava izvršne potpredsjednice Margrethe Vestager o odluci Komisije da uloži žalbu na presudu Općeg suda o predmetu o državnoj potpori koji se odnosi na porezno postupanje prema poduzetniku *Apple* u Irskoj, izjava Komisije od 25. rujna 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_20_1746.

¹²⁸ Obavijest Komisije o suradnji u okviru Mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja, SL C 101, 27.4.2004., str. 43.–53. i SL C 374, 13.10.2016., str. 10. Vidjeti: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A52004XC0427%2802%29>.

U okviru mreže 2020. je pokrenuto 139 novih istraga i podneseno 97 predviđenih odluka. Ti podaci uključuju i Komisijine istrage odnosno odluke. Osim tih mehanizama suradnje utvrđenih u Uredbi (EZ) br. 1/2003, usklađena provedba pravila EU-a o tržišnom natjecanju osigurava se i suradnjom putem drugih radnih postupaka u okviru ECN-a. Mreža se redovito sastajala kako bi raspravljala o predmetima u ranim fazama postupka, pitanjima politika te o pitanjima od strateške važnosti. U 2020. organizirana su 24 sastanka horizontalnih radnih skupina i podskupina za pojedine sektore, na kojima su dužnosnici iz tijela za tržišno natjecanje iz EU-a razmjenjivali stajališta. Kako je prethodno opisano u odjeljku 2.2., ECN je izdao zajedničku izjavu o primjeni protumonopolskih pravila tijekom krize izazvane bolešću COVID-19 te je blisko surađivao u vezi s pitanjima tržišnog natjecanja povezanim s pandemijom bolesti COVID-19.

Komisija je 2020. pratila rad država članica na ugrađivanju Direktive ECN+ u nacionalno pravo do 4. veljače 2021.¹²⁹ i u tome im pomagala. Direktivom će se osigurati da nacionalna tijela za tržišno natjecanje pri primjeni istih pravnih odredaba – protumonopolskih pravila EU-a – imaju na raspolaganju djelotvorne provedbene instrumente i potrebne resurse za otkrivanje i sankcioniranje poduzeća koja krše članke 101. i 102. UFEU-a. Njome će se osigurati i da ta tijela mogu potpuno neovisno donositi odluke na temelju činjenica i prava.

7.2. Nova politička inicijativa za jačanje instrumenata Komisije u globalnom kontekstu

Europsko je gospodarstvo otvoreno i blisko povezano s ostatkom svijeta. Da bi ono i dalje ostalo jako, EU-u su potrebni pravi instrumenti za osiguravanje pravednog poslovnog okruženja na jedinstvenom tržištu. Subvencije koje daju države članice uvijek su podlijegale strogim pravilima EU-a o državnim potporama. Čini se da subvencije koje vlade trećih zemalja dodjeljuju poduzećima koja posluju u EU-u imaju sve veći narušavajući učinak na unutarnje tržište. Međutim, one nisu obuhvaćene kontrolom državnih potpora koju provodi EU.

Kako bi pokrenula raspravu o novim instrumentima za otklanjanje te regulatorne praznine, Komisija je u lipnju 2020. donijela [Bijelu knjigu o stranim subvencijama](#)¹³⁰. Iste je godine provedeno i opsežno savjetovanje s dionicima. Komisija će 2021. iznijeti zakonodavni prijedlog o uspostavljanju jednakih uvjeta u pogledu stranih subvencija.

Bijela knjiga o uspostavi jednakih uvjeta na tržištu u pogledu stranih subvencija

U Bijeloj knjizi predlaže se nekoliko komplementarnih mogućnosti za otklanjanje postojeće regulatorne praznine.

U **modulu 1.** predlaže se uvođenje općeg instrumenta za nadzor tržišta kako bi se obuhvatile sve moguće situacije na tržištu u kojima strane subvencije mogu narušiti jedinstveno tržište. Predloženo nadzorno tijelo moglo bi djelovati na temelju bilo kakve naznake ili informacije o tome da poduzeće koje posluje u EU-u ostvaruje koristi od stranih subvencija te bi moglo uvesti mjere za otklanjanje tog učinka kojim se vjerojatno narušava tržišno natjecanje. Te bi mjere mogle biti, primjerice, kompenzacijska plaćanja te strukturne mjere ili mjere praćenja poslovanja. Nadzorno tijelo moglo bi

¹²⁹ Direktiva (EU) 2019/1 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitiju provedbu pravila o tržišnom natjecanju i osiguravanju pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta, SL L 11, 14.1.2019., str. 3.–33.

¹³⁰ Bijela knjiga o uspostavi jednakih uvjeta na tržištu u pogledu stranih subvencija, COM(2020) 253 final, 17.6.2020.

smatrati i da subvencionirana aktivnost ili ulaganje ima pozitivan učinak koji nadmašuje narušavanje i obustaviti istragu („test interesa EU-a”).

U **modulu 2.** nastoji se osigurati da se stranim subvencijama ne dodjeljuje nepoštena korist primateljima subvencija kad oni stječu poduzeća iz EU-u (ili udjele u njima). Poduzeća koja primaju financijsku potporu vlade treće zemlje morala bi stjecanja poduzeća iz EU-a iznad određenog praga prijaviti nadležnom nadzornom tijelu. Nadzorno tijelo moglo bi prihvatiti obveze koje podnositelj prijave ponudi preuzeti, a kojima se djelotvorno otklanja narušavanje, ili bi moglo zabraniti to stjecanje.

U **modulu 3.** u Bijeloj knjizi predlaže se uvođenje mehanizma prema kojem bi ponuditelji u postupcima javne nabave morali prijaviti financijske doprinose primljene iz trećih zemalja. Potom bi nadležna tijela ocijenila postoji li strana subvencija te narušava li se njome dodjeljivanje ugovora o javnoj nabavi. U tom bi se slučaju ponuditelja moglo isključiti iz postupka javne nabave.

7.3. Multilateralna i bilateralna suradnja sa svijetom

Komisija je nastavila održavati aktivnu međunarodnu suradnju¹³¹ u području tržišnog natjecanja, i na multilateralnoj i na bilateralnoj razini, unatoč ograničenjima zbog pandemije.

EU čvrsto vjeruje u prednosti i važnost suradnje, a i u potrebu za reformiranjem međunarodnih organizacija, kao što su Svjetska trgovinska organizacija (WTO) i druge multilateralne organizacije, kako bi bile primjerene današnjim okolnostima u svijetu. Reformiranje pravila o subvencijama jedan je od glavnih prioriteta EU-a za modernizaciju trgovinskih pravila WTO-a. U tu su se svrhu EU, SAD i Japan, u zajedničkoj izjavi iz siječnja 2020.¹³², dogovorili da će ojačati postojeća pravila o industrijskim subvencijama. Komisija je 2020. nastavila aktivno sudjelovati na međunarodnim forumima povezanim s tržišnim natjecanjem, kao što su Odbor OECD-a za tržišno natjecanje, Međunarodna mreža za tržišno natjecanje (ICN), Svjetska banka i Konferencija Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju (UNCTAD).

U 2020. primjenjivao se Sporazum o povlačenju između Europske unije i Ujedinjene Kraljevine¹³³ uključujući odredbe za predmete o državnim potporama i tržišnom natjecanju. Komisija je izdala smjernice o primjeni Sporazuma o povlačenju u pitanjima tržišnog natjecanja¹³⁴. U prosincu 2020. zaključeni su pregovori o Sporazumu o trgovini i suradnji između Europske unije i Ujedinjene Kraljevine¹³⁵. Taj se sporazum privremeno primjenjuje od 1. siječnja 2021. Uključuje sveobuhvatna poglavlja o tržišnom natjecanju i subvencijama, čime se osigurava da nakon izlaska Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije ne dođe do narušavanja tržišnog natjecanja između Europske unije i Ujedinjene Kraljevine.

¹³¹ Vidjeti mandatno pismo https://ec.europa.eu/commission/commissioners/sites/comm-cwt2019/files/commissioner_mission_letters/mission-letter-margrethe-vestager_2019_en.pdf.

¹³² Zajednička izjava s trilateralnog sastanka ministara trgovine Japana, Sjedinjenih Američkih Država i Europske unije, 14. siječnja 2020. Vidjeti: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/january/tradoc_158567.pdf

¹³³ Sporazum o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju, SL L 29, 31.1.2020., str. 7.

¹³⁴ Obavijest dionicima – Povlačenje Ujedinjene Kraljevine i pravila EU-a u području tržišnog natjecanja, obavijest Komisije od 2. prosinca 2020. Vidjeti: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/brexit_files/info_site/eu-competition-law_en_0.pdf.

¹³⁵ Sporazum o trgovini i suradnji između Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju, s jedne strane, i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske, s druge strane, SL L 444, 31.12.2020., str. 14.–1462. Vidjeti: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2020.444.01.0014.01.HRV.

U prosincu 2020. EU i Kina načelno su zaključili pregovore o sveobuhvatnom sporazum o ulaganjima¹³⁶. Kina se obvezala na davanje većeg pristupa tržištu za ulagatelje iz EU-a, uključujući neka nova otvaranja tržišta. Osim toga, Kina je preuzela obveze o osiguravanju pravednog postupanja prema poduzećima iz EU-a, kako bi se ona mogla natjecati pod jednakijim uvjetima u Kini, među ostalim i s obzirom na disciplinu poduzeća u državnom vlasništvu, transparentnost subvencija i pravila protiv prisilnog prijenosa tehnologija.

U pregovorima o sporazumima o slobodnoj trgovini Komisija nastoji uključiti sveobuhvatna poglavlja o politici tržišnog natjecanja i kontroli državnih potpora. Komisija je 2020. nastavila pregovore o sporazumima o slobodnoj trgovini s Australijom, Azerbajdžanom, Čileom, Indonezijom, Novim Zelandom i Uzbekistanom.

Komisija je 2020. nastavila svoju tehničku suradnju u području politike tržišnog natjecanja i njezine provedbe s glavnim trgovinskim partnerima EU-a. Osim toga, Komisija je zemljama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatima nastavila pomagati u ispunjavanju zahtjeva u području tržišnog natjecanja koje moraju ispuniti kako bi mogli pristupiti EU-u u budućnosti.

7.4. Održavanje redovitog i konstruktivnog međuinstitucijskog dijaloga

Europski parlament, Vijeće, Europski gospodarski i socijalni odbor i Odbor regija, koji imaju posebne uloge u odnosu na europske građane i dionike, ključni su partneri u dijalogu o politici tržišnog natjecanja. Taj se dijalog, unatoč pandemiji, uspješno nastavio tijekom cijele 2020. putem suvremenih sredstava komunikacije.

U rujnu 2020., u odgovoru na rezoluciju Parlamenta od 18. lipnja 2020. o Komisijinu Izvješću o politici tržišnog natjecanja za 2018. (izvjestiteljica: Stéphanie Yon-Courtin (Renew/FR)), Komisija je istaknula, među ostalim, donošenje Bijele knjige o stranim subvencijama, razmatranja o povećanju primjene sustava upućivanja za koncentracije kako bi se obuhvatile transakcije koje trenutačno nisu obuhvaćene nadležnošću EU-a te potrebu za sveobuhvatnim odgovorom politike na pitanja povezana s digitalnim platformama putem kontinuirane i odlučne provedbe pravila o tržišnom natjecanju, uključujući moguće *ex ante* reguliranje digitalnih platformi. Izvršna potpredsjednica Vestager nekoliko je puta 2020. bila u posjetu drugim institucijama, uključujući Parlament, Vijeće i Europski gospodarski i socijalni odbor.

¹³⁶ Sveobuhvatni sporazum o ulaganjima između EU-a i Kine – načelni sporazum, 30. prosinca 2020. Vidjeti: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/december/tradoc_159242.pdf.